

"Opvoeden en opgroeien: een gezamenlijke verantwoordelijkheid"

*Nota Integraal Jeugdbeleid Gemeente Terneuzen
2010 - 2013*

Versie: 2.0 d.d.18 februari 2010

*Afdeling Samenleving
Team Maatschappelijke Ontwikkeling*

Voorwoord

*“Wij moeten de verandering zijn,
die we bij onze kinderen willen zien.”
Mahatma Ghandi*

Voor u ligt de conceptbeleidsnota “Opgroeien en opvoeden: een gezamenlijke verantwoordelijkheid”. Met deze herijking van de kadernota “Samen sterk in de gemeente Terneuzen 2005-2008”, zoals vastgesteld in juni 2005, geven we verder vorm aan de kwaliteitsslag in het jeugdbeleid. Naast de ambitie om deze kwaliteitsslag te maken, is het vaststellen van nieuwe meerjarige kaders óók noodzakelijk om mee te kunnen groeien met de doelgroep die zelf constant in beweging is. Als regisseur moeten we blijven inspelen op ontwikkelingen die gaande zijn met en voor de Terneuzense jeugd.

In deze nota leest u welke visie en uitgangspunten de gemeente Terneuzen de komende jaren hanteert voor haar jeugdbeleid en wordt richting gegeven aan het beleid voor de toekomst. Wat goed is, moet vooral ook goed blijven en wat voor verbetering vatbaar is zullen we aangrijpen om te verbeteren. Hierbij borduren we voort op het bestaande beleid én trekken we lering uit knelpunten die onze partners, maar ook de jeugd zelf en cijfers over de doelgroep ons aangeven.

De titel van dit beleidsplan is gebaseerd op de beroemde uitspraak van Hilary Clinton: “It takes a village to raise a child”. Onze partners, de jeugd en hun ouders hebben we niet alleen hard nodig bij de totstandkoming van het beleid, maar ook bij de uitvoering zijn zij onmisbaar. De gemeente in haar eentje kan immers geen succesvol jeugdbeleid voeren. We zullen daarom vanuit deze beleidsnota de uitvoering daar leggen waar hij thuishoort, soms bij onszelf, maar vaak ook bij onze partners, de jeugd en hun ouders. Ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid, maar met het bewustzijn dat er alleen samen winst te behalen is.

Investeren in de jeugd is investeren in de toekomst. Of het goed gaat met de jeugd bepaalt in belangrijke mate de kwaliteit van onze samenleving. Daarom heeft de gemeente Terneuzen in 2009 besloten om de methodiek Communities that Care (CtC) te implementeren. De provincie Zeeland ondersteunt dit project, in het kader van het sociale stedenbeleid. CtC is een wijkgerichte aanpak die probleemgedrag onder jongeren in een vroeg stadium signaleert en aanpakt, met als uiteindelijk doel een veilige en constructieve leefomgeving te scheppen.

In juni 2009 heeft Scoop een scholierenenquête gehouden onder alle jongeren van twaalf tot zeventien jaar om te inventariseren welke probleemgedragingen, risicofactoren en beschermende factoren er in de gemeente Terneuzen zijn. De uitkomsten van dit onderzoek zijn verwerkt in deze beleidsnota. De methodiek Communities that Care zal als rode draad in het jeugdbeleid fungeren. De vier domeinen (gezin, school, jeugd & jongeren en wijk) worden in deze nota beschreven. Per domein is aangegeven welke risico- en beschermende factoren invloed hebben op probleemgedrag, zodat dit gedrag voorkomen of verminderd kan worden. In bijlagen drie en vier kunt u de risicofactorenmatrix en de sociale-ontwikkelingsstrategie raadplegen. Dit ligt aan de basis van de wetenschappelijke aanpak van CtC.

Inhoudsopgave

0. Samenvatting.....		3
1. Inleiding.....		4
1.1 Aanleiding en doel.....		4
1.2 Visie.....		5
1.3 Samenwerking.....		6
1.4 Aanpak en leeswijzer.....		6
2. Demografische gegevens.....		7
3. Beleidskaders.....		8
3.1 Landelijk beleid.....		8
3.2 Provinciaal / regionaal beleid.....		9
4. Gezin.....		11
4.1 Gezinssamenstelling.....		11
4.2 Centrum voor Jeugd en Gezin.....		12
4.3 Risico- en beschermende factoren.....		13
5. School.....		18
5.1 Onderwijs in de gemeente Terneuzen.....		18
5.2 Lokaal Educatieve Agenda.....		20
5.3 Meedoen: een steentje bijdragen.....		20
5.4 Risico- en beschermende factoren.....		21
6. Kinderen en Jongeren.....		27
6.1 Vrienden.....		27
6.2 Vrijtijdsbesteding.....		27
6.3 Probleemgedrag.....		28
6.4 Risico- en beschermende factoren.....		29
7. Wijk.....		34
7.1 Leefbaarheid en veiligheid.....		34
7.2 Accommodaties, speelruimte en mobiliteit.....		34
7.3 Risico- en beschermende factoren.....		35
8. Geraadpleegde literatuur.....		39
9. Bijlagen.....		40
9.1 Lijst van afkortingen.....		40
9.2 Tabel aantal kinderen en jongeren per wijk/kern.....		41
9.3 Risicofactorenmatrix CtC.....		42
9.4 Sociale-ontwikkelingsstrategie CtC.....		43

0. Samenvatting

Met ‘Opvoeden en opgroeien: een gezamenlijke verantwoordelijkheid’ geeft de Gemeente Terneuzen voor de jaren 2010 – 2013 haar visie weer op het gebied van integraal jeugdbeleid. De overheid heeft de taak condities te creëren om gezinnen in staat te stellen hun taak als opvoeder goed te kunnen verwezenlijken. Deze taak is omschreven in diverse wetten, zoals in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Wet op de Jeugdzorg. De gemeente biedt deze ondersteuning niet alleen, er zijn tal van samenwerkingspartners die hierbij een rol spelen.

Het nieuwe integrale jeugdbeleid wordt door middel van vier hoofdstukken (domeinen) gepresenteerd: het *gezin* waarin een kind opgroeit, de *school* waar een kind naar toe gaat, *kinderen en jongeren* waar een kind mee optrekt en de *wijk* waarin een kind opgroeit. Deze indeling in domeinen is gebaseerd op de methodiek Communities that Care. Het doel van deze methodiek is de sociale veiligheid duurzaam te vergroten en wijken te creëren waarin kinderen en jongeren de mogelijkheid hebben om op te groeien tot volwassenen die een positieve en gewaardeerde rol kunnen spelen in de maatschappij.

Gezin

De Gemeente Terneuzen vindt het belangrijk dat kinderen opgroeien in harmonieuze gezinnen, omdat dit een belangrijke basis is voor de ontwikkeling van kinderen. Een belangrijke ontwikkeling op dit gebied is het Centrum voor Jeugd en Gezin, waar ouders, jongeren en professionals terecht kunnen met alle vragen over opvoeden en opgroeien.

School

Kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school. Daar staat de ontplooiing en ontwikkeling van het kind centraal. In Terneuzen hebben de scholen en de gemeenten afspraken gemaakt en vastgelegd in de Lokaal Educatieve Agenda. Belangrijke aandachtspunten zijn: het bestrijden van onderwijsachterstanden, zorg in en om de school, bestrijden van voortijdig schoolverlaten en onderwijshuisvesting.

Kinderen en jongeren

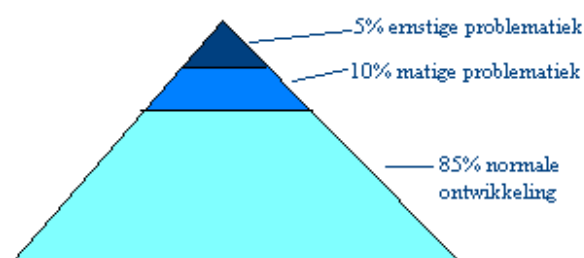
Leeftijdsgenoten hebben veel invloed op kinderen en jongeren. Enerzijds hebben sociale contacten en vriendschappen invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren, anderzijds lopen kinderen en jongeren een verhoogd risico op het vertonen van probleemgedrag als hun vrienden dit gedrag ook vertonen. Daarom is de Gemeente Terneuzen van mening dat er voldoende aanbod van sport, spel, cultuur en welzijnsactiviteiten voor deze leeftijdscategorie moet zijn.

Wijk

Tenslotte hebben we gekeken naar de sociale en fysieke omgeving waarin kinderen opgroeien. Kinderen hebben een uitdagende, stimulerende buurt nodig waarin zij kunnen spelen en ontdekken. Daarbij wil de Gemeente Terneuzen graag werken aan veiligheid in wijken en kernen, een leefbare omgeving en goede accommodaties, speelruimte en mobiliteit. Een instrument in de sociale wijkaanpak is de uitvoering van het project Communities that Care in Serlippens- en Noordpolder, Sas van Gent en Axel. Indien deze sturingsmethodiek succesvol blijkt te zijn, wordt deze in de gehele gemeente toegepast.

1. Inleiding

Opgroeien en opvoeden is niet een verantwoordelijkheid van de jeugd en ouders alleen, maar ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid. De overheid heeft daarin nadrukkelijk een taak. De overheid heeft de taak voorwaarden te scheppen om gezinnen in staat te stellen hun taak als primaire opvoeder zo goed mogelijk te vervullen. Van de overheid mag worden verwacht dat zij investeert in goede basisvoorzieningen voor de jeugd, zoals onderwijs, gezondheidszorg en een veilige leefomgeving. Naast de zorg voor alle kinderen en ouders heeft de overheid de verantwoordelijkheid om extra aandacht te geven aan de kwetsbare jeugd en bescherming en extra begeleiding te bieden wanneer hun ontwikkeling in het gedrang komt.

Figuur 1: Piramide ontwikkeling jeugd

Kinderen en jongeren groeien op in een samenleving waarin van alles gebeurt. Om op te kunnen groeien tot zelfstandige, verantwoordelijke en betrokken volwassenen is het belangrijk dat zij zich positief verbonden voelen met de samenleving. De meerderheid van de kinderen en jongeren in Terneuzen doet het goed (Scoop, 2009). Ze hebben hechte bindingen in gezin, school, wijk en vriendengroep. Een relatief kleine groep kinderen en jongeren heeft te maken met (ernstige) problemen of een stapeling ervan. Deze groep beschouwen we als risicojeugd. Er is al veel bekend over risicofactoren die te maken hebben met het ontstaan van problemen bij jeugd en over beschermende factoren die het ontstaan van problemen kunnen voorkomen. In deze beleidsnota wordt onderscheid gemaakt tussen de jeugd die zich normaal ontwikkelt – en gebruik kan maken van alle basisvoorzieningen – en de jeugd die te maken heeft met matige of ernstige problematiek. Voor deze laatste groep, de risicojeugd, dient een sluitend aanbod van voorzieningen en programma's te zijn, zodat ook zij veilig kunnen opgroeien.

1.1 Aanleiding en doel

De looptijd van de kadernota “Samen sterk in de gemeente Terneuzen 2005-2008” is inmiddels verstreken. Om in te kunnen spelen op alle nieuwe ontwikkelingen van de afgelopen jaren is aangepast beleid nodig. Deze nota is dan ook te beschouwen als een doorontwikkeling van de vorige kadernota jeugdbeleid.

De kadernota jeugdbeleid 2005-2008 richtte zich op vijf thema's, namelijk jeugd en onderwijs, jeugd en veiligheid, jeugd en vrije tijd, jeugd en gezondheid en jongerenparticipatie. De intentie is te komen tot een integraal jeugdbeleid met als doelstelling: “Te komen tot een sluitende aanpak. Dit betekent dat we willen voorkomen dat kinderen en jongeren tussen de wal en het schip komen te vallen bij de overgangen in hun levensloop (bijvoorbeeld de overgang van primair naar voortgezet onderwijs).

Er zal vooral worden ingestoken op preventief jeugdbeleid (Gemeente Terneuzen, 2005).” De belangrijkste speerpunten uit deze nota zijn:

- Jeugd en onderwijs: RMC inzetten voor het behalen van een startkwalificatie, in beeld brengen van groep moeilijke jongeren en onderzoek naar tienerzwangerschappen.
- Jeugd en veiligheid: veilige school, veilig uitgaan, preventie 4U.
- Jeugd en vrije tijd: uitbreiding uren jeugd- en jongerenwerk, jeugd en ruimte.
- Jeugd en sport: breedtesport, BOS-impuls.
- Jeugd en gezondheid: afstemming jeugdbeleid-jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, project overgewicht, project alcohol en verslavende middelen en huiselijk geweld.
- Jongerenparticipatie: projecten, jeugdmonitor, maatschappelijke participatie.

Op 16 april 2009 is er een brief aan de gemeenteraad voorgelegd met daarin de stand van zaken betreffende het jeugdbeleid. Er is geconcludeerd dat de speerpunten in de kadernota 2005-2008 blijvend aandacht vragen en onderdeel worden van deze nota. Jeugdbeleid is onderhevig aan zowel maatschappelijke als politieke ontwikkelingen op lokaal en landelijk niveau. Als nieuwe ontwikkelingen zijn genoemd: harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang, de Lokaal Educatieve Agenda, uitbreiding formatie Jeugd- en Jongerenwerk en de eerste evaluatie Brede Scholen Terneuzen. Verder is er melding gemaakt van de ontwikkelingen op het gebied van de Wet Investeren in Jongeren, Maatschappelijke Stages, Planvorming nieuwe Brede Schoollocaties, Aanpak risicojongeren, Aansluiting Jeugdzorg-Jeugdbeleid, het CJG, Ontwikkeling jeugdaccommodaties en Speelruimte.

1.2 Visie

Met ‘Opvoeden en opgroeien: een gezamenlijke verantwoordelijkheid’ presenteren wij een overkoepelende visie die als basis dient voor de visie op diverse deelterreinen van het Integraal Jeugdbeleid. Aan dit kader zal de beleidsontwikkeling op deelterreinen worden getoetst.

De gemeente Terneuzen streeft een sluitende aanpak voor integraal jeugdbeleid na, waarbij de gemeente de regierol op zich neemt. De gemeente streeft bovendien het bevorderen van leefbare wijken na, waarin kinderen worden aangemoedigd hun capaciteiten aan te spreken en zich optimaal te ontwikkelen. De gemeente richt zich voornamelijk op preventief jeugdbeleid, waarbij het kind en het gezin centraal staan. Uitgangspunt is dat er wordt aangesloten bij bestaand beleid.

Het integrale jeugdbeleid omvat een groot aantal beleidsvelden en onderwerpen. Om het totaal overzichtelijk te presenteren wordt dit beleid ingedeeld naar vier thema’s. Deze thema’s sluiten aan bij de domeinen van de methodische aanpak van Communities that Care. Het gaat om de volgende thema’s die per hoofdstuk uitgewerkt zullen worden: het *gezin* waarin een kind grootgebracht wordt, de *school* waar een kind naartoe gaat, *kinderen en jongeren* waar een kind mee optrekt en de *wijk* waarin een kind opgroeit. Wanneer er een goed samenhangend beleid wordt geformuleerd op deze vier domeinen, is er sprake van een integrale aanpak. Een integrale aanpak is effectiever dan een aanpak die zich tot slechts één domein beperkt (Scoop, 2009).

1.3 Samenwerking

Jeugdbeleid maakt de gemeente niet alleen. Sterker nog er zijn vele organisaties die betrokken zijn bij het jeugdbeleid. Alleen als partijen met elkaar samenwerken, is het mogelijk een stevig jeugdbeleid neer te zetten. In figuur 2 zijn de belangrijkste samenwerkingpartners van de gemeente op het gebied van jeugd weergegeven. Veel organisaties zijn overigens in meerdere domeinen werkzaam, maar zij zijn alleen bij hun ‘hoofd’ domein genoemd.

Domein Gezin <ul style="list-style-type: none"> • Centrum voor Jeugd en Gezin • GGD Zeeland / JGZ • Maatschappelijk Werk Zws-VI • Emergis / Indigo • MEE Zeeland • Bureau Jeugdzorg Zeeland • Huisartsen • ... 	Domein Kinderen en Jongeren <ul style="list-style-type: none"> • Stichting Jeugd en Jongerenwerk • Vrijwilligersorganisaties en verenigingen • Toonbeeld, diverse culturele voorzieningen en organisaties • Jeugdsozen, De Pit • Scouting • Bibliotheek Zeeuws-Vlaanderen • Maatschappelijke Opvang, Blijf van m'n Lijf • ...
Domein School (en werk) <ul style="list-style-type: none"> • Voorschools: kinderopvang en peuterspeelzalen • Onderwijs: primair, voortgezet, MBO • Speciaal onderwijs De Wingerd • Brede Schoolpartners • Leerplichtambtenaren, RMC • Preventie 4U • UWV Werkbedrijf • Onderwijsbegeleidingsdienst, o.a. RPCZ • Jongerenloket • Zorg Advies Teams • ... 	Domein Wijk <ul style="list-style-type: none"> • Wijk- en dorpsraden • Politie • Bureau HALT • Verenigingen, clubs • Buurthuizen • Levensbeschouwelijke organisaties • Woningbouwcorporaties • Sportpunt + sportverenigingen • Veiligheidshuis • ...

Figuur 2: Samenwerkingspartners gemeente Terneuzen bij het Integraal Jeugdbeleid

1.4 Aanpak en leeswijzer

Om alle facetten van het jeugdbeleid goed inzichtelijk te maken, zijn er interviews geweest met zowel interne als externe partijen. Aan SJ²W is gevraagd de jongerenparticipatie vorm te geven. De jongerenparticipatie wordt in een separaat voorstel uitgewerkt. Op 22 januari 2010 is een rondetafelgesprek gehouden met professionals om het conceptbeleidsplan te bespreken. Vrijwillige organisaties die zich bezig houden met jeugd hebben schriftelijk kunnen reageren op het conceptbeleidsplan. Tevens heeft de WMO-raad het conceptbeleidsplan beoordeeld.

Rekeninghoudend met het organisatieprincipe om meer resultaatgericht te gaan werken, is de nota 'SMART' geformuleerd. Hierbij wordt per domein antwoord gegeven op de vragen: *Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Wat mag het kosten?*

Hoofdstuk 2 speelt in op de demografische gegevens van de gemeente Terneuzen in het bijzonder voor de doelgroep jeugd. Deze data zijn belangrijk als achtergrondinformatie voor de nota. In hoofdstuk 3 worden de landelijke en provinciale beleidskaders beschreven die geldingskracht hebben op het integrale jeugdbeleid. De in deze nota gedane beleidsvoorstellen treft u aan in de hoofdstukken 4 tot en met 7. Hoofdstuk vier beschrijft de beleidsvoorstellen op het gebied van het domein gezin (zorg en welzijn). In hoofdstuk vijf worden de beleidsvoorstellen voor het domein school (opleiding en participatie) beschreven. In hoofdstuk zes gebeurt dat voor het domein jeugd en jongeren (vrienden en vrije tijd) en in hoofdstuk zeven voor het domein wijk (leefbaarheid en veiligheid). De nota wordt afgesloten met een samenvattend hoofdstuk waarin alle conclusies nog eens op een rijtje worden gezet.

De looptijd van de nota is 2010 tot en met 2013. Alle beleidsmaatregelen gelden gedurende deze looptijd. Bij speciale projecten is de afwijkende tijdsaanduiding toegevoegd.

2. Demografische gegevens

Om een toekomstige visie op het jeugdbeleid te kunnen ontwikkelen, is het noodzakelijk om te weten ‘hoe we (of eigenlijk onze jeugd) ervoor staan’. Hiervoor kunnen we verscheidene bronnen aanspreken. Een aantal voorbeelden:

- Jeugdmonitor Zeeland (Scoop, jaarlijks);
- Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning (GGD Zeeland, 2008);
- Sociale Staat van Zeeland (Scoop, 2009);
- Zeeuws Bronnenboek CtC en Rapport Scholierenenquête CtC (Scoop, 2009).

De gemeente Terneuzen telt 55.155 inwoners (peildatum 1 januari 2009). Er zijn in totaal veertien kernen in de gemeente. Bovendien telt de stad Terneuzen twaalf wijken. In deze nota wordt met jeugd ‘kinderen en jongeren in de leeftijd van min 9 maanden tot 23 jaar’ bedoeld (conform norm CJG). Een aantal passages in deze nota zijn ook van toepassing op de doelgroep tot en met 27 jaar, aangezien er een aantal wettelijke regelingen zijn, zoals de WIJ, die voor de categorie jong volwassenen van toepassing is. In bijlage 2 is een specificatie opgenomen van het aantal 0 tot 27-jarigen uitgesplitst per wijk en kern in de gemeente Terneuzen. Van de totale bevolking van de gemeente Terneuzen is 25% tussen de 0 en 23 jaar.

In de gemeente Terneuzen behoort 8,1% van de gezinnen tot de minima met een inkomen tot 105% van het bijstandsniveau (CBS, 2009). Gemiddeld heeft 40% van de Terneuzenaren een laag opleidingsniveau (Sociale Staat van Zeeland, 2009) en van 59% van de jongeren zijn (één van) beide ouders hoog opgeleid. In de gemeente Terneuzen werken vaker beide ouders; 72% t.o.v. 63% landelijk (Scoop, 2009).

In de gemeente Terneuzen wonen iets minder jongeren met een Nederlandse achtergrond, vergeleken met de andere Zeeuwse gemeenten. Daarbij valt op dat in de gemeente Terneuzen veel jongeren wonen met een Belgische achtergrond. Verder valt op dat in de gemeente Terneuzen gemiddeld iets meer Turkse jongeren wonen, in het bijzonder in de stad Terneuzen (Scoop, 2009). In de gemeente Terneuzen wonen relatief veel jongeren waarvan de taalachtergrond Nederlands is (95% t.o.v. 82% landelijk).

Ontgroening, vergrijzing en bevolkingsafname

Terneuzen heeft zowel te maken met ontgroening en vergrijzing als bevolkingsafname. Het aantal mensen in Zeeland, en dus ook in de gemeente Terneuzen, zal niet substantieel meer groeien en op termijn dalen (Onverkende Paden, 2007). Het aantal ouderen (60-80 jaar) groeit de komende 25 jaar flink met ongeveer 30.000 (of 40%), het aantal inwoners tussen 30 en 60 jaar daalt met een zelfde aantal. Het aantal jongeren daalt licht (± 10.000 of 14%) en stabiliseert daarna. Terneuzen is een gemeente met een sterfteoverschot en/of een negatief migratiesaldo.

De daling van het aantal jongeren, ook wel ontgroening genoemd, heeft gevolgen voor activiteiten en voorzieningen in de gemeente. Zij komen onder druk te staan. Sportclubs en verenigingen ontvangen bijvoorbeeld door een lager aantal jeugdleden minder subsidie, en zullen deze daling moeten opvangen. De provincie Zeeland heeft in het rapport Onverkende Paden (2007) geformuleerd, welke uitdaging er ligt voor de toekomst: “jeugdvoorzieningen in stand houden door te zoeken naar slimme combinaties, gemeenschappelijke faciliteiten en/of concentratie.” De bevolkingsafname heeft ook gevolgen voor het gemeentefonds. Er zullen minder middelen beschikbaar zijn voor de gemeente bij een lager inwoneraantal.

3. Beleidskaders

3.1 Landelijk beleid

Jeugd is één van de speerpunten van het huidige kabinet Balkenende IV. Er is een minister voor Jeugd en Gezin aangesteld, er worden Centra voor Jeugd en Gezin ingericht, er wordt jaarlijks een landelijke en een regionale Jeugdmonitor uitgevoerd, het Elektronisch Kinddossier en de Verwijs Index Risicjongeren worden ingevoerd. De wetten, met de meeste invloed op gemeentelijk integraal jeugdbeleid, komen hieronder aan de orde.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) op 1 januari 2007 is een nieuw wettelijk kader ontstaan voor de maatschappelijke ondersteuning en participatie van burgers. Hierbinnen vallen verschillende gemeentelijke zorg- en welzijnsactiviteiten, inclusief de jeugdvoorzieningen. Voor de maatschappelijke ondersteuning van ouders en jeugdigen is zelfs een apart prestatieveld in de WMO opgenomen (prestatieveld 2). Het prestatieveld 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden' heeft betrekking op de in een gemeente wonende jeugdigen – en in voorkomende gevallen hun ouders – bij wie sprake is van een verhoogd risico als het gaat om ontwikkelingsachterstand of uitval zoals schooluitval of criminaliteit, maar voor wie zorg op grond van de Wet op de jeugdzorg niet nodig is dan wel voorkomen kan worden.

In dit prestatieveld zijn vijf functies op het gebied van preventief jeugdbeleid op lokaal niveau opgenomen, namelijk: informatie en advies; signaleren van problemen; toegang tot het hulpaanbod; licht pedagogische hulp en coördinatie van zorg. In het algemeen worden deze functies al uitgevoerd door lokale voorzieningen zoals de jeugdgezondheidszorg, de eerstelijns geestelijke gezondheidszorg en het maatschappelijk werk. De functie coördinatie van zorg wordt vormgegeven in het CJG. Dit beleidsterrein geldt als aanvulling op in andere wetgeving, zoals de Wet Publieke Gezondheid en de Leerplichtwet, vastgelegde taken.

Wet op de Jeugdzorg

De Wet op de Jeugdzorg is in 2005 in werking getreden. Deze wet richt zich vooral op de organisatie van de (geïndiceerde) jeugdzorg. De geïndiceerde jeugdzorg betreft de zorg aan ouders en kinderen met ernstige opgroei- en opvoedproblemen, die niet opgelost kunnen worden door lokale voorzieningen zoals onderwijs, jeugdgezondheidszorg of maatschappelijk werk. Hoewel de provincies verantwoordelijk zijn voor de geïndiceerde jeugdzorg, heeft de Wet op de Jeugdzorg ook invloed op het gemeentelijke beleid en wel om drie redenen:

1. In de wet zijn aanwijzingen opgenomen ten aanzien van de aansluiting van (gemeentelijk) jeugdbeleid op de geïndiceerde jeugdzorg onder de verantwoordelijkheid van de Provincie en, omgekeerd, de aansluitingstaken van het Bureau Jeugdzorg op het gemeentelijke jeugdbeleid.
2. In de wet zijn aanwijzingen opgenomen ten aanzien van het takenpakket dat voor rekening van de gemeente komt. Dit zijn de vijf genoemde functies die ook onderdeel uitmaken van de WMO. Een gemeente moet ten aanzien van deze vijf functies voorzieningen creëren of in stand houden. Deze dienen een nauwe koppeling te hebben met de CJG.
3. Vanwege de komst van het CJG wordt de Wet op de Jeugdzorg ook herzien. Opgenomen wordt dat gemeenten worden verplicht minmaal één CJG tot stand te brengen. De tweede herziening betreft de wettelijke toedeling van de regierol aan gemeenten. Dit ten behoeve van een niet vrijblijvende samenwerking binnen de totale jeugdketen wanneer er signalen zijn dat een kind of gezin in de problemen verkeert.

Wet Publieke Gezondheid

Op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG) hebben gemeenten de regie over de uitvoering van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg (BTP JGZ) voor 0-19 jarigen en hun ouders. GGD Zeeland ziet als enige instelling alle jeugdigen van 0-19 jaar op de vaste contactmomenten en vervult een belangrijke rol in vroegsignalering van risico's, korte interventies en doorverwijzing naar andere hulpverlening. De WPG verplicht gemeenten om elke vier jaar een gezondheidsbeleidsnota op te stellen. De speerpunten die betrekking hebben op jeugd in de 'Nota Regionaal Gezondheidsbeleid Zeeuws-Vlaanderen 2009-2012' zijn: middelengebruik en verkeersveiligheid, preventie psychosociale problematiek en depressie en verminderen van roken, alcoholgebruik en overgewicht. Deze speerpunten zijn geïntegreerd in deze nota.

Leerplichtwet

In Nederland kan elk kind naar school. Het belang van onderwijs voor het kind zelf en de samenleving is zo groot dat hiervoor de leerplicht is ingesteld. Iedereen is vanaf de leeftijd van vijf jaar tot en met het schooljaar waarin hij of zij 16 jaar wordt geheel leerplichtig. Daarna geldt de kwalificatieleerplicht voor alle jongeren die nog geen 18 jaar zijn en nog geen startkwalificatie (een diploma van een havo, vwo of mbo2-opleiding) hebben behaald.

3.2 Provinciaal beleid

Nota Integraal Jeugdbeleid

Op 1 januari 2005 hebben de Provinciale Staten van Zeeland de nota Integraal Jeugdbeleid 2007-2012 vastgesteld. De missie van het integrale jeugdbeleid is dat ieder kind en iedere jongere van 0 tot en met 23 jaar de kans krijgt zich zo goed mogelijk te ontwikkelen in een provincie waar het ook in de toekomst prettig wonen, werken en leven is. De provincie wil investeren in kansen voor alle jongeren. Dat is meer dan de wettelijke taak in de jeugdzorg, waarbij de aandacht gaat naar een kleine groep jongeren met problemen. Om dit te bereiken wenst de provincie samen te werken met onderwijsinstellingen, gemeenten, bedrijven en jongeren. Het provinciale jeugdbeleid gaat uit van zes belangrijke thema's: de jeugd doet mee; scholing en werk; vrije tijd; een prettige leefomgeving; openbaar vervoer en verbeteren en herstellen.

Beleidsprogrammering Sociale zorg

Eveneens van belang zijn de Zorgvisie Zeeland en de Sociale Agenda Zeeland van de Provincie. De doelstellingen en uitgangspunten van beide beleidsnota's zijn uitgewerkt in het uitvoeringskader Beleidsprogrammering Sociale Zorg en de acties richting de jeugd zijn neergelegd in een apart programma "Jeugd telt mee; werken aan een goede leefomgeving voor jeugdigen in Zeeland". De Beleidsprogrammering Sociale Zorg is ook een co-financieringsinstrument voor initiatieven van gemeenten en organisaties.

De Driehoek Rond

De Provincie Zeeland wil het jeugdbeleid op een integrale manier, aan de hand van leeftijdscategorieën, vormgeven. De provincie wil zich niet langer laten leiden door problemen, maar zich richten op het creëren van kansen voor de jeugd (voorafbeleid). Tegelijkertijd zal het noodzakelijk blijven nog verder te investeren in preventief jeugdbeleid (voorkombeleid) en jeugdzorg (herstelbeleid). De provincie zet in op het verbeteren van basisvoorzieningen voor alle jeugd waardoor enerzijds een kansrijke omgeving ontstaat voor jongeren om zich te ontwikkelen, anderzijds de druk op het preventieve jeugdbeleid en de jeugdzorg uiteindelijk kan verminderen.

Task Force Jeugd Zeeland

De in mei 2006 ingestelde Task Force Jeugd heeft een visie, missie en domeinafbakening geformuleerd en voorstellen voor uitwerking gedaan. De Task Force heeft 6 basisdoelen geformuleerd in het preventief jeugdbeleid, zijnde:

1. Opvoeding: stimulerende pedagogische omgeving en opvoedingssteun waar nodig;
2. Vroegtijdige probleemsignalering en snel afdoend antwoord bieden;
3. Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en taalontwikkeling;
4. Voorkomen schooluitval/geen jeugdige zonder startkwalificatie laten uitstromen;
5. Sociale veiligheid: voorkomen pesten, huiselijk geweld e.d., bevorderen weerbaarheid;
6. Gezondheid: inzet op 5 speerpunten uit het landelijke actieprogramma 'Kiezen voor gezond leven'.

De gemeenten hebben op al deze zes gebieden een regietaak. Kerntaak van de Task Force Jeugd ligt echter bij de doelgebieden 1 en 2.

De OnderwijsAgenda

Op 7 december 2007 hebben Provinciale Staten van Zeeland 'de OnderwijsAgenda' vastgesteld, als bouwstenen voor onderwijsbeleid 2008-2011. In 'de OnderwijsAgenda' worden ambities geformuleerd, die de provincie samen met de partners wil realiseren op de volgende vijf thema's:

1. Kwaliteit en resultaten van het onderwijs;
2. Leerling centraal: passend zijn voor onderwijs en zorg;
3. Doorlopende ontwikkelingslijnen;
4. Werken en leren;
5. Ontplooiing en ontwikkeling.

Uitwerking van deze thema's heeft voor de provincie de komende vier jaar de hoogste prioriteit. Zij stimuleert met een subsidieregeling dat samenwerkende onderwijsinstellingen, gemeenten, ondernemers, ouderorganisaties, jongerenorganisaties etc. projecten indienen die passen in de ambities die in 'de OnderwijsAgenda' worden beschreven.

4. Gezin

Het gezin is de eerste belangrijke plek waar kinderen opgroeien. Het gezin biedt kinderen liefde, bescherming en veiligheid. Kinderen leren culturele regels, waarden en normen, en kunnen binnen veilige grenzen gedrag en vaardigheden oefenen. De gemeente Terneuzen vindt het belangrijk dat kinderen opgroeien in harmonieuze gezinnen. Een zorgzame en stabiele gezinssituatie biedt een belangrijke basis van waaruit kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen. Ook de fysieke en mentale gezondheid van kinderen is belangrijk. Kinderen en jongeren kunnen zich het best ontwikkelen wanneer zij niet belemmerd worden door psychische of lichamelijke problemen.

4.1 Gezinssamenstelling

Volgens de Nederlandse Gezinsraad bestaat één op de drie Nederlandse huishoudens uit een gezin. Dat komt neer op ongeveer 2,4 miljoen gezinnen, waaronder 150.000 gezinnen van allochtone afkomst. Veruit het merendeel van de gezinnen is nog ‘traditioneel’ en bestaat uit twee ouders met kinderen. Het aantal eenoudergezinnen wordt geschat op één op de tien gezinnen. Eenoudergezinnen ontstaan meestal na een echtscheiding en hebben vaak een moeder aan het hoofd. Ook zijn er gezinnen met alleenstaande vaders die voor hun kinderen zorgen. Het aantal stiefgezinnen, ook wel ‘nieuw samengestelde gezinnen’ genoemd, wordt geschat op ongeveer vijf procent.

Scoop (2008) heeft een analyse gedaan naar het aantal risicogezinnen in Zeeland. Gemiddeld blijkt 6% van de Zeeuwse gezinnen een risicogezin te zijn. De gemeente Terneuzen telt 5,6% risicogezinnen. Terneuzen wijkt hiermee nauwelijks af van het gemiddelde. Ouders van risicogezinnen ervaren significant meer opvoedingsstress en maken zich ook meer zorgen over de ontwikkeling van hun kind, dan ouders van gezinnen zonder verhoogd risico. De belangrijkste oorzaak van risico's in gezinnen is een lage sociaal economische status en financiële problematiek. Eén van de aanbevelingen uit het rapport van Scoop (2008) is dat goede screeningsinstrumenten ingezet zouden moeten worden om (jonge) kinderen en gezinnen met verhoogd risico vroegtijdig te signaleren, en waar nodig te ondersteunen bij hun ontwikkeling. Zo wordt bijvoorbeeld in het onderzoek naar het 18 maanden huisbezoek van GGD Zeeland een screeningsinstrument voor ondersteuningsbehoefte ontwikkeld.

In de gemeente heeft 8,1% van de huishoudens een laag inkomen (CBS, 2009). De gemeente Terneuzen is van mening dat kinderen uit arme gezinnen dezelfde kansen verdienen als kinderen uit modale gezinnen. De gemeente biedt dan ook de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen voor de kosten van maatschappelijke participatie (ontspanningsactiviteiten en indirecte schoolkosten) voor het hele gezin. Afhankelijk van de leeftijd wordt er maximaal € 125,00 of € 225,00 per gezinslid verstrekt. Vanaf 2008 kunnen ouders van kinderen tussen de twaalf en achttien jaar ook een vergoeding ontvangen om een computer voor hun kind aan te schaffen. Het is zeker voor schoolgaande kinderen belangrijk dat ze voor hun studie gebruik kunnen maken van de informatie die via de computer te vergaren is. Om meer kinderen uit arme gezinnen aan sport en culturele activiteiten deel te laten nemen, is aanvullend op de bijzondere bijstand, het Jeugdsportfonds opgericht. Het Jeugdsportfonds is opgezet om kinderen van financieel minder draagkrachtige ouders een kans te bieden te gaan sporten. Het landelijke Jeugdsportfonds en het Zeeuwse Fonds verzorgen een stuk cofinanciering. Er zal tevens een Jeugdcultuurfonds opgericht worden in 2010.

4.2 Centrum voor Jeugd en Gezin

Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. In het gezin en bij de ouders ligt de basis voor een gezonde ontwikkeling. Soms gaat het met of tussen de ouders (tijdelijk) minder goed, wat kan leiden tot problemen bij de kinderen. Meestal kunnen ouders en kinderen dit zelf samen oplossen, soms zijn ouders gebaat bij hulp en steun van buiten. Uiteenlopende professionals houden zich bezig met opvoedingsondersteuning; zij stellen zich ten doel de opvoedingssituatie van kinderen te verbeteren, waarbij ze zich richten op de ouders of opvoeders. Opvoedingsondersteuning is een middel om problemen met kinderen en jongeren te voorkomen.

Voor gezinnen met specifieke problemen en behoeften zijn specifieke voorzieningen nodig. De rijksoverheid pleit voor een samenhangend jeugdbeleid op lokaal niveau. Om deze doelstelling te bereiken is er in december 2009 een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) ingericht in Terneuzen. Het CJG biedt ondersteuning bij opgroeien en opvoeden, zoals staat omschreven in de WMO. In het CJG werken de gemeenten Hulst en Terneuzen samen met kernpartners: GGD Zeeland, Maatschappelijk Werk Zeeuws-Vlaanderen, Indigo, MEE Zeeland en Bureau Jeugdzorg. Het CJG is een basisvoorziening die alle professionals, ouders, kinderen en jongeren advies, ondersteuning en hulp op maat biedt. Daarnaast coördineert het CJG bij ingewikkelde hulpvragen of zwaardere problemen.

De basisfuncties van het Centrum voor Jeugd en Gezin zijn:

- een inloop bieden voor vragen van ouders en jongeren over opvoeden en opgroeien;
- laagdrempelig advies en ondersteuning geven, zodat de gezinnen zichzelf kunnen redden;
- jeugdigen en gezinnen met risico's en problemen in beeld brengen;
- op tijd hulp bieden aan gezinnen om het ontstaan (of het uit de hand lopen) van problemen te voorkomen;
- de zorg aan een gezin coördineren volgens het principe 'één gezin, één plan': als meer leden van één gezin hulp (nodig) hebben, moet de zorg op elkaar afgestemd zijn;
- vraagbaak voor professionals uit het onderwijs, voorschools en welzijnswerk.

Ondanks het uitgebreide aanbod van voorzieningen voor gezinnen, worden sommige groepen ouders toch niet bereikt met het aanbod van basisvoorzieningen. Ouders die "het opvoeden al goed doen" maken het meeste gebruik van voorzieningen, zoals opvoedcursussen. Daarom wordt de komende vier jaar extra aandacht besteed aan hoe ook risicogezinnen benaderd kunnen worden.

Uit onderzoek is gebleken (Scoop, 2008) dat ouders hun vragen het gemakkelijkst neerleggen bij het consultatiebureau, de huisarts en de juf of begeleider (van school, peuterspeelzaal of kinderdagverblijf). Meer dan driekwart van de ouders die aan het onderzoek hebben meegewerkt, heeft contact gehad met deze hulpaanbieders.

In 2008 heeft de Stichting Maatschappelijk Werk Zeeuws-Vlaanderen een afdeling jeugdmaatschappelijk werk opgericht om meer aandacht te besteden aan de doelgroep jeugd en een betere samenwerking met andere partijen te realiseren. Op deze manier wordt de drempel van eerstelijns zorg naar tweedelijns zorg (en andersom) lager. Ook de GGZ heeft een kortdurend individueel hulpaanbod om kinderen snel te kunnen helpen en te voorkomen dat zij doorverwezen worden naar zwaardere jeugdzorg.

4.3 Risico- en beschermende factoren

Ouders zijn bijzonder belangrijk voor de ontwikkeling van hun kinderen. Goed ouderschap beschermt kinderen tegen ongunstige omstandigheden. Een hechte band tussen ouders en kinderen, consequente en duidelijke normen en grenzen, aandacht voor positief gedrag en erkenning van het kind zijn beschermende factoren. Ze verminderen de kans op het ontwikkelen van probleemgedrag bij kinderen. Ruzies en spanningen in het gezin of ouders die zelf met problemen kampen, zoals relatieproblemen, verslaving of werkloosheid, zijn factoren die de opvoedingssituatie verslechteren. Als ouders weinig of inconsequent toezicht houden op hun kinderen is dat niet bevorderlijk voor een goede opvoeding. Dit zijn risicofactoren die de kans op problemen in de ontwikkeling van kinderen vergroten.

Er zijn vijf risicofactoren voor het domein gezin. De eerste betreft 'Geschiedenis van probleemgedrag in het gezin'. Als kinderen opgroeien in een gezin met een verleden van alcohol- of drugsverslaving is de kans groter dat zij deze later zelf ook zullen ontwikkelen. Ditzelfde geldt voor kinderen die opgroeien met een verleden van crimineel gedrag. Op deze risicofactor scoort Terneuzen een procent hoger dan de landelijke CtC lijn (Scoop, 2009).

'Problemen met gezinsmanagement' is de tweede risicofactor. Slechte gezinsleiding betekent dat er geen duidelijkheid bestaat van gewenst gedrag, dat ouders hun kinderen onvoldoende in de gaten houden en begeleiden en dat ouders excessieve of inconsequente straffen opleggen. Als kinderen opgroeien in een gezin dat slecht geleid wordt, lopen ze meer risico op het ontstaan van probleemgedrag. Hierop scoort Terneuzen beter dan landelijk, dat betekent dat er minder problematiek is. Desondanks vindt de gemeente Terneuzen dit onderwerp zodanig belangrijk om er extra aandacht aan te besteden.

'Conflicten in het gezin' is de volgende risicofactor. Voortdurende en grote conflicten tussen hoofdverzorgers onderling of tussen hoofdverzorgers en kinderen vergroten de kans op de ontwikkeling van probleemgedrag bij kinderen die opgroeien in dergelijke gezinnen. Gebleken is dat conflicten tussen familieleden van grotere invloed op het ontstaan van probleemgedrag is dan de gezinssamenstelling.

De volgende risicofactor is 'positieve houding van ouders ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik'. Een positieve houding van ouders met betrekking tot alcohol- en drugsgebruik kan bij kinderen leiden tot een verhoogd risico op het ontstaan van aan alcohol- en drugsgerelateerde problemen. Uit het onderzoek van Scoop (2009) blijkt dat Terneuzense ouders een minder positieve houding ten aanzien van alcohol en drugs hebben dan het landelijke gemiddelde.

Tenslotte speelt de risicofactor 'positieve houding van ouders ten aanzien van antisociaal gedrag' een rol. Ook hier geldt dat een positieve houding van ouders met betrekking tot antisociale gedragingen als diefstal, vernielingen en agressie leiden tot een verhoogd risico op het ontstaan van probleemgedrag. Wanneer ouders positief tegenover deze gedragingen staan, zullen de kinderen eerder geneigd zijn deze gedragingen te vertonen.

Bovendien zijn er drie beschermende factoren bij het domein gezin. De eerste is 'hechtingssterkte gezin'. De hechtingssterkte van het gezin wordt over het algemeen gezien als een factor die de kans op probleemgedragingen vermindert; hierbij kan men denken aan samen dingen ondernemen en het praten over problemen. Terneuzen scoort hoger dan landelijk op dit domein.

'Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid (kansen)' is de volgende beschermende factor. Dit geeft aan in hoeverre jongeren de kans hebben binnen het gezin om positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen. De laatste beschermende factor is 'beloningen voor positieve betrokkenheid (erkenning)'. Er wordt gekeken of jongeren worden beloond voor positief gedrag binnen het gezin.

De gemeente Terneuzen vindt het belangrijk risicofactoren in gezinnen te verlagen en beschermende factoren te versterken. Door ouders te begeleiden, te ondersteunen en te helpen hun kennis en vaardigheden uit te breiden, zijn ze beter in staat hun kinderen op te voeden. Ouders zijn de doelgroep van de interventies, waarbij het uiteindelijk om gaat de ontwikkeling van hun kinderen te optimaliseren. Op de volgende bladzijden zijn de beleidsuitgangspunten voor het domein gezin geformuleerd.

De beleidsuitgangspunten voor het domein gezin:

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
Centrum voor Jeugd en Gezin ----- Het CJG biedt ondersteuning bij opgroeien en opvoeden. Voor meer informatie is het Ontwerp CJG te raadplegen.	<ol style="list-style-type: none"> Ouders en jongeren kunnen bij het CJG terecht voor vragen over opvoeden en opgroeien. Het CJG biedt laagdrempelig advies en ondersteuning. Het CJG is tevens een vraagbaak voor het onderwijs, professionals, intermediairs en vrijwilligers in het welzijnswerk. Jeugdigen en gezinnen met risico's en problemen in kaart brengen. Op tijd hulp bieden aan gezinnen om het ontstaan of uit de hand lopen van problemen te voorkomen (vroegsignalering). Zorg aan gezin coördineren volgens het principe 'één gezin, één plan'. 	<ol style="list-style-type: none"> Het CJG heeft een vast inlooppunt, mogelijkheid tot vraagstelling via website en telefoonnummer dat bekend is onder alle inwoners van de gemeente. Intensieve PR en communicatie naar burgers en het werkveld. Er wordt een monitoringssysteem ontwikkeld. Er worden goede samenwerkingsafspraken gemaakt tussen partijen die werkzaam zijn binnen het CJG en met overige 1^e en 2^e lijnshulp, onderwijs en voorschools. De Verwijsindex Risicjongeren wordt door alle partijen gebruikt om snel problemen te kunnen signaleren. De zorgcoördinator in het CJG bewaakt of hulpverlening daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Er kan een gezinscoach ingezet worden om gezinnen te helpen het leven weer op orde te krijgen. 	€ 194.000
Prenatale voorlichting ----- Vrouwen tijdens de zwangerschap voorbereiden op het moederschap en de verzorging van het kind.	Het primaire doel van de prenatale zorg is een optimale uitkomst van de zwangerschap voor moeder en kind. Daarnaast is een door de zwangere als optimaal ervaren zwangerschapsverloop een belangrijk doel. Juist in de combinatie van beide ligt de gezondheidswinst van de prenatale zorg. Een belangrijk aandachtspunt is hoe specifieke doelgroepen bereikt kunnen worden.	Het aanbieden van: <ul style="list-style-type: none"> - zwangerschapsvoorlichting; - zwangerschapsgym; - prenataal huisbezoek (risicogroepen); - themabijeenkomsten. Goede samenwerking tussen GGD Zeeland / JGZ, huisartsen en verloskundigen.	Budget is opgenomen in de begroting van GGD Zeeland.
Verwijsindex ----- De Verwijsindex is een digitaal systeem om sneller risicosignalen af te stemmen tussen hulpverleners.	De Verwijsindex ondersteunt de samenwerking tussen hulpverleners, Centra voor Jeugd en Gezin en Zorg- en adviesteams door risicosignalen van hulpverleners over jongeren uit heel Nederland bij elkaar te brengen. Zo kunnen hulpverleners eenvoudig en in een vroeg stadium contact met elkaar opnemen voor betere hulp aan jongeren.	GGD Zeeland heeft namens de dertien Zeeuwse gemeenten de Verwijsindex Risicjongeren Zeeland (VIRZ) ingekocht bij Multisignaal voor zeven jaar. De gemeente Terneuzen blijft de VIRZ financieren gedurende de looptijd van het beleidplan. De gemeente zal het maken van samenwerkingsafspraken tussen hulpverleners stimuleren om de VIR in te bedden.	€ 0,20 per inwoner

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Jeugdgezondheidszorg ----- De JGZ biedt preventieve gezondheidszorg en volgt de lichamelijke, psychische, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen en geeft informatie aan ouders en kinderen over een gezonde ontwikkeling van het kind op al deze gebieden. De JGZ bereikt 95-100% van alle kinderen in de gemeente.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alle kinderen tussen de nul en negentien jaar worden gezien door de JGZ. De JGZ signaleert (dreigende) stoornissen en zorgt voor adequate behandeling of doorverwijzing. 2. In probleemwijken/kernen zullen er meer huisbezoeken op indicatie plaatsvinden, om problematiek als kindermishandeling en antisociaal gedrag sneller te signaleren en aan te pakken. 3. Het vroegtijdig signaleren van problematiek is belangrijk. In pubertijd zou een extra contactmoment goed zijn, omdat dit een cruciale leeftijdsfase is. Ook is het 18 maanden huisbezoek is een goed preventief instrument. Thuis kan de JGZ beter inventariseren wat er in een gezin speelt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoering basistakenpakket door GGD, bestaand uit uniform- en maatwerkdeel. In 2010 zal er onderzoek gedaan worden naar de optimale spreiding van het aantal consultatiebureaus in de gemeente. De GGD voert diverse projecten uit, zoals het Ziekteverzuimproject en de Gezonde School en Genotmiddelen. 2. De JGZ gaat vanaf 2010 de teams per wijk organiseren voor alle nul tot twaalf jarigen, zodat er geen overdracht op vierjarige leeftijd moet plaatsvinden en er een vast team van jeugdarts en -verpleegkundige is voor ouders. 3. Onderzoek doen naar de mogelijkheden om een nieuw contactmoment op 15/16 jarige leeftijd in te voeren (in relatie tot de afname van de SDQ-lijst). En onderzoek doen naar de mogelijkheden om het 18 maanden huisbezoek structureel in te bedden in het takenpakket van GGD Zeeland. 	<p>€ 1,9 miljoen</p> <p>Dit bedrag omvat bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland (inclusief de JGZ) en subsidies aan o.a. EHBO-verenigingen.</p>
<p>Huiselijk geweld, kindermishandeling en loverboys ----- Per jaar worden in Nederland 80.000 kinderen mishandeld. Elke week sterft 1 kind aan mishandeling door ouders (Willems, 1999).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Meldingen op het gebied van huiselijk geweld komen op één punt terecht: het ASHGZ. - Signaleren van kindermishandeling; stoppen en voorkomen van kindermishandeling en het beperken van de schadelijke gevolgen van kindermishandeling. - Loverboys slaan minder vaak toe in de gemeente Terneuzen. - De regiocoördinator RAAK zorgt voor het opstellen (met alle betrokkenen) en bewaken van de uitvoering van een Regioplan sluitende aanpak kindermishandeling voor eind 2010, waarin staat beschreven wat door welke partij wordt gedaan om een sluitende aanpak van kindermishandeling te realiseren. 	<ul style="list-style-type: none"> - De Reflectie en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling (RAAK) implementeren: op regionaal niveau gezamenlijk werken aan een samenhangende en effectieve aanpak van kindermishandeling. Samenwerking met het ASHGZ en AMK. - Subsidiëren van het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld Zeeland. - Deskundigheidsbevordering op gebied signaleren kindermishandeling, herkennen loverboys en hun slachtoffers aan professionals. - Goede samenwerking binnen het CJG en vanuit het CJG met politie en het Veiligheidshuis. - Voorlichting over loverboys aan scholieren in het voortgezet onderwijs. 	<p>Zie budget Maatschappelijke Opvang op blz. 17.</p>

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Bevorderen deelname kansarme gezinnen</p> <p>-----</p> <p>Gemiddeld heeft 9% van de Zeeuwse gezinnen een laag inkomen en 40% inkomen beneden modaal (Minimabeleid).</p>	<p>Kinderen uit arme gezinnen hebben dezelfde kansen om hun kwaliteiten te ontwikkelen als rijke gezinnen. We vinden het belangrijk dat alle kinderen kunnen meedoen, op school, met sportactiviteiten en culturele activiteiten. Het inkomen van de ouders mag daarbij geen beperking te zijn.</p>	<p>Bevorderen maatschappelijke participatie van kinderen uit de doelgroep lage inkomens door gezinnen gebruik te laten maken van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Buitenschools aanbod; - Jeugdsportfonds; - Deelnamen aan het Jeugdcultuurfonds; - Minimabeleid en Bijzondere Bijstand. 	<p>€ 16,5 miljoen</p> <p>Voor alle taken op het gebied van inkomensvoorziening en minimabeleid.</p>
<p>Maatschappelijke opvang</p> <p>-----</p> <p>Centrumgemeente Vlissingen heeft, in samenwerking met de gemeenten Goes, Middelburg en Terneuzen, in 2008 het Zeeuws Kompas vastgesteld.</p>	<p>Het Zeeuws Kompas is opgesteld voor de bestrijding van dak- en thuisloosheid in Zeeland en de toekomstige inrichting van de organisatie van maatschappelijke opvang. Ongeveer 1% van de bevolking wordt tot de OGGZ-categorie gerekend. Het Zeeuws Kompas is er op gericht op termijn de probleemsignalering en opvang zoveel mogelijk preventief in de gemeenten en regio's van herkomst plaats te laten vinden en daarnaast zoveel mogelijk uit te gaan van individuele trajecten. Sociaal kwetsbare personen kunnen, binnen hun mogelijkheden, weer deelnemen aan de samenleving, zonder dat zij als gevolg van dakloosheid of criminaliteit hun omgeving overlast bezorgen.</p>	<p>De onderwerpen binnen het Zeeuws Kompas die belangrijk zijn voor jeugd, zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vrouwenopvang en hun kinderen; • de aanpak van zwerfjongeren; • ambulante verslavingszorg; • foyer de Jeunesse. <p>Op preventief gebied doet de gemeente aan Collectieve Preventie Geestelijke Gezondheidszorg (zie hoofdstuk kinderen en jongeren).</p>	<p>€ 1,4 miljoen</p> <p>Voor alle taken op het gebied van huiselijk geweld, sociaal pensions, dak- en thuislozen, behandeling en preventie verslaafden.</p>

5. School

De school is het domein waar de ontwikkeling en ontplooiing van het kind centraal staat. Vrijwel alle kinderen gaan vanaf hun vierde jaar in Nederland naar school. De twaalf jaren daarna brengen ze voor een belangrijk deel door op school. Daarom is de school een belangrijk domein voor de ontwikkeling van kinderen. Maar ook vanwege de kennis die ze er op systematische wijze opdoen en de sociale en cognitieve vaardigheden die ze op school ontwikkelen. Kennis en vaardigheden dragen bij aan deelname aan het maatschappelijke leven en sociaaleconomische zelfstandigheid. Scholen dagen kinderen en jongeren uit hun talenten te gebruiken en leiden hen naar een plek die past bij hun mogelijkheden.

Vanuit het jeugdbeleid heeft de gemeente als meest ‘schoolnabije overheid’ een verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van de leerplicht, de lokale infrastructuur en voor het realiseren van samenhang tussen de schakels, waaronder het onderwijsachterstandenbeleid, leerplichthandhaving en waar het gaat om (dreigend) voortijdig schoolverlaten tot 23 jaar, de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie.

Vanwege een wettelijke regeling (2006) waarbij het onderwijsachterstandenbeleid is gewijzigd, krijgen schoolbesturen en scholen de ruimte om de rijksmiddelen die zij voor de bestrijding van achterstanden ontvangen, meer naar eigen inzicht te besteden. De gemeente is bovendien wettelijk verplicht om overleg te voeren met de schoolbesturen over onderwijshuisvesting, aanname en spreiding van leerlingen. Vanuit de regierol heeft onze gemeente een overleg met schoolbesturen georganiseerd, gebaseerd op gelijkwaardige inbreng, vertrouwen en een gezamenlijke doelstelling voor de inhoud van de onderwijs agenda: de Lokale Educatieve Agenda.

5.1 Onderwijs in de Gemeente Terneuzen

In de gemeente Terneuzen zijn diverse voorschoolse voorzieningen, zoals peuterspeelzalen en goede mogelijkheden voor kinderopvang. We vinden het belangrijk dat alle vierjarigen klaar zijn voor school. Kinderen die een taal- of ontwikkelingsachterstand hebben, kunnen minder goed meekomen op school. Voorschoolse voorzieningen zoals peuterspeelzaal en kinderopvang spelen een rol d.m.v. voorschoolse educatie bij het vroegtijdig signaleren en beperken van achterstanden en het vergroten van kansen. Op korte termijn zullen de peuterspeelzalen en de kinderopvang harmoniseren. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid gekregen om aan alle kinderen die dat volgens de gemeente nodig hebben, een aanbod van voorschoolse educatie te doen dat kwalitatief van voldoende kwaliteit is. Daarbij moet de gemeente zich inspannen om zoveel mogelijk kinderen ook daadwerkelijk te laten deelnemen aan voorschoolse educatie.

Ook het basisonderwijs is goed vertegenwoordigd met 36 scholen. Er zijn openbare, rooms-katholieke, protestants-christelijke, bijzonder neutrale basisscholen, een vrije school en een school voor speciaal basisonderwijs. Een goede basis in het primair onderwijs biedt de beste kansen in het voortgezet onderwijs. De gemeente zet zich in voor een adequate onderwijshuisvesting, o.a. door het bouwen en inrichten van brede scholen. Verder wordt er aandacht besteed aan activiteiten die aansluiten bij de schooldag en die de ontwikkeling van kinderen en jongeren stimuleren, zoals de verlengde schooltijd, verlengde schooldag, dagarrangementen en combinatiefuncties.

Na het basisonderwijs kunnen de leerlingen binnen de gemeente doorstromen naar het voortgezet onderwijs. Er zijn twee scholengemeenschappen die samen de richtingen lwoo, vmbo, havo, vwo, atheneum en gymnasium aanbieden. Ook zijn er in Terneuzen een praktijkschool en een SO-school. De gemeente vindt het belangrijk dat alle jongeren (12-23 jaar) een kwalificatie behalen voor werk of vervolgonderwijs. Een kwalificatie is van belang om (ook op termijn) werk te vinden en te houden.

Er is tevens een school voor speciaal onderwijs. De Regenboog voor primair onderwijs en De Wingerd is in Zeeuws-Vlaanderen de lesplaats voor Voortgezet Speciaal Onderwijs aan Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (VSO-ZMLK).

Tenslotte is er in Terneuzen een Regionaal Opleidingen Centrum, het ROC Westerschelde. Het ROC verzorgt volwasseneneducatie en beroepsonderwijs in de sectoren basiseducatie en vorming, dienstverlening en gezondheidszorg, economie (handel, administratie en horeca), techniek (electrotechniek, weg en waterbouw, bouw, schilderen, procestechniek, werktuigbouwkunde en ict) en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. De sector ROC Contract verzorgt cursussen op maat voor particulieren, bedrijven en instellingen. We willen bereiken dat alle Zeeuwse jongeren een baan vinden in Zeeland die aansluit bij hun capaciteiten. Jongeren moeten de kans hebben in hun eigen omgeving passend werk te vinden. We financieren daarom bijvoorbeeld op individuele basis extra begeleiding bij de AKA-opleiding. Het gaat om onderwijs aan risicodeelnemers. Het vraagt veel extra (individuele) begeleiding, kleine groepen en zoveel mogelijk praktisch onderwijs. Tenslotte biedt het ROC Westerschelde ook Hbo-opleidingen aan in samenwerking met de Hogeschool Zeeland.

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderwijs zijn de Korczakschool en de Leonardoschool. De Korczakschool is een SO/VSO school voor leerlingen tussen 4 en 18 jaar. SO/VSO betekent: Speciaal Onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs. De school is toegankelijk voor leerlingen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. De school richt zich op leerlingen die moeilijkheden ondervinden bij het leren, problemen met het leergedrag hebben en moeilijkheden met het gedrag. De Leonardoschool wordt in september 2010 geopend en richt zich speciaal op hoogbegaafde kinderen. De Leonardoklas past de manier van lesgeven, lessen en pedagogische aanpak aan op hoogbegaafde kinderen. Het realiseren van deze twee onderwijstypen heeft vermoedelijk invloed op de inzet van het leerlingenvervoer.

Zeeuws-Vlaanderen profileert zich met technische beroepsopleidingen, zoals Bouwopleiding Zeeland, SMEO en Biobase. Stichting Metaal- en Elektro Opleidingen Zeeuws Vlaanderen (SMEO) verzorgt tweejarige opleidingen via de beroepsbegeleidende leerweg. Dat betekent dat leerlingen een dag in de week in de schoolbanken zitten en vier dagen in de praktijk werken. Een andere nieuwe ontwikkeling is Biobase procestechniek. Er is een trainingscentrum met expositieruimte opgezet op het gebied van alternatieve brandstoffen en energie. Dit Vlaams-Nederlandse samenwerkingsproject moet de kanaalzone Gent-Terneuzen omvormen tot het belangrijkste centrum voor de biogebaseerde economie in Europa.

Zeeuws-Vlaanderen krijgt ook een internationale basisschool. Per 1 september start de voorziening in het gebouw van de brede school de Stelle in Philippine. Het onderwijs dat wordt gegeven voldoet aan de internationaal geldende criteria. Daarnaast zal een internationaal lees-, schrijf-, taal- en rekenprogramma worden aangeboden. De internationale school richt zich op kinderen vanaf 3 tot en met 11 jaar van ouders die bij internationale bedrijven in de regio werken.

De bevolkingsafname zal waarschijnlijk ook het onderwijs treffen. Naar verwachting zullen er in 2030 tussen de twintig en dertig procent minder basisschoolleerlingen zijn; zie figuur 2, pagina 82 (Onverkende Paden, 2007). Een verhelderende grafiek is te vinden in bijlage 5. Deze ontwikkeling kan grote gevolgen voor het onderwijs en andere voorzieningen hebben.

5.2 Lokaal Educatieve Agenda

Centraal in de dialoog met het onderwijsveld over de kwaliteit van het lokale onderwijs komt de Lokale Educatieve Agenda (LEA) te staan. Deze staat niet op zich, maar vormt een onderdeel van het overkoepelende Terneuzense jeugdbeleid. De deelnemende partijen die in het Educatief Beraad de Lokale Educatieve Agenda verder vormgeven hebben de volgende gezamenlijke ambitie uitgesproken: “partijen hebben de ambitie om vanuit de lokale educatieve agenda de krachten te bundelen en capaciteit, voorzieningen en middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten. Daarbij streven partijen naar een hoogwaardige dienstverlening op het gebied van educatie, opvang en zorg aan alle jeugdigen binnen de gemeente Terneuzen”. Kortom: men wil komen tot een integrale samenwerking teneinde de ontwikkelingskansen van jeugdigen van Terneuzen te vergroten. De LEA is op 6 maart 2009 vastgesteld door de gemeenteraad.

5.3 Meedoen: een steentje bijdragen

Actieve deelname aan de maatschappij zorgt voor het versterken van de sociale samenhang. Betrokkenheid verhoogt ook het eigen verantwoordelijkheidsgevoel van jongeren. Vanaf schooljaar 2011-2012 is de maatschappelijke stage verplicht voor alle middelbare scholieren. De maatschappelijke stage houdt in dat jongeren vrijwilligerswerk doen tijdens hun middelbare schoolperiode. Dat is goed voor anderen en voor hun persoonlijke ontwikkeling. Veel scholen hebben maatschappelijke stage al opgenomen in het onderwijsprogramma. De maatschappelijke stage levert veel op. Leerlingen ervaren hoe leuk het is iets voor een ander te doen. Het vrijwilligerswerk krijgt een nieuw imago. Vrijwilligersorganisaties kampen al jaren met een tekort aan (jonge) vrijwilligers en wellicht zijn jongeren na hun maatschappelijke stage geïnteresseerd in het structureel doen van vrijwilligerswerk.

Op 1 oktober 2009 is de Wet investeren in jongeren (WIJ) ingevoerd. Deze wet verplicht gemeenten om jongeren van 18 tot 27 jaar die zich melden voor een uitkering een aanbod te doen. Dit kan een baan zijn, een vorm van scholing of een combinatie van beide, afgestemd op de situatie van de jongeren. Als zij werk accepteren krijgen ze salaris van de werkgever. Bij acceptatie van het leeraanbod krijgen ze waar nodig een inkomen dat even hoog is als de bijstandsuitkering. Als zij het aanbod niet accepteren dan krijgen zij ook geen uitkering van de gemeente. De gemeente heeft ook een loket speciaal voor jongeren, gelegen in de publiekshal in het stadhuis. Het doel van dit 'jongerenloket' is om jongeren te informeren over allerlei zaken op het gebied van school, werk en inkomen.

Ook jongeren van 16 tot en met 17 jaar die geen scholing of opleiding volgen, minder dan 16 uur per week werken en die voldoen aan de kwalificatieplicht, of aan wie een vrijstelling van die kwalificatieplicht is verleend, hebben recht op een werkleeraanbod. De overheid wil jongeren stimuleren hun school af te maken, werken en leren te combineren of een baan te aanvaarden. De maatregelen in de wet investeren in jongeren zijn bedoeld om te bevorderen dat jongeren duurzaam aan de slag komen en te voorkomen dat ze afhankelijk worden van de bijstand. Scholing, arbeid en vrijwilligerswerk vormen de basis voor meedoen en zelfredzaamheid in de maatschappij.

5.4 Risico- en beschermende factoren

De school is erop gericht het beste uit kinderen te halen en stimuleert hun ontwikkeling op vele gebieden. Desondanks kan de gezonde ontwikkeling door de werking van enkele risicofactoren vastlopen, waardoor kinderen een achterstand oplopen. Leerachterstanden is een dergelijke risicofactor. Slechte schoolresultaten wijzen op een verhoogde kans op drugsgebruik, criminaliteit, geweld, tienerzwangerschappen en vroegtijdig schoolverlaten. Gebrek aan binding met de school is een andere risicofactor. Kinderen die zich niet welkom of thuis voelen op school, zijn geneigd te spijbelen. Dit kan uiteindelijk leiden tot schooluitval en andere probleemgedragingen. Terneuzen scoort iets slechter op beide risicofactoren vergeleken met landelijke cijfers. Extra aandacht hiervoor is wenselijk.

Er zijn ook twee beschermende factoren voor het domein school, namelijk mogelijkheden voor positieve betrokkenheid (kansen) en beloningen voor positieve betrokkenheid (erkenning). Het is voor jongeren belangrijk de kans te hebben om binnen de school positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen bij buitenschoolse activiteiten en schoolclubs. Verder is het belangrijk dat jongeren beloond worden voor positief gedrag door leraren en andere volwassenen in en rond de school. Terneuzen scoort iets lager dan landelijk op de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid'.

Door de kwaliteiten van kinderen te her- en erkennen, en hen kansen te bieden die verder te ontwikkelen, voelen kinderen zich gewaardeerd. Dat versterkt hun binding met de school en beschermt hen tegen een problematisch verloop van hun ontwikkeling. Ook op school kunnen preventieve programma's ingezet worden die de ontwikkeling van kinderen stimuleren en risico's zo goed mogelijk tegengaan. Deze programma's beginnen al in de voorschoolse periode, vanaf de leeftijd van 2,5 jaar, als peuters naar de peuterspeelzaal gaan.

Op de volgende bladzijden zijn de geformuleerde beleiduitgangspunten te raadplegen voor het domein school. De gemeente Terneuzen richt zich met name op de beschermende factor dat kinderen kansen en positieve betrokkenheid geboden krijgen.

De beleidsuitgangspunten voor het domein school:

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
Maatschappelijke stages ----- Alle jongeren maken tijdens hun schooltijd kennis met het leveren van een onbetaalde bijdrage aan de samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking van het vrijwilligerswerk in den brede en passend aanbod aan de maatschappelijke stagiair die niet gemakkelijk zelf een match weet te realiseren; - Raad en daad voor vrijwilligersorganisaties (vooral kleinere) bij het effectief plaatsen van stagiairs en vrijwilligers in het algemeen; - Bevorderen dat de maatschappelijke stagiair van nu, de vrijwilliger van de toekomst wordt. 	Subsidiëren van SJ ² W die de makelaarsfunctie ten behoeve van maatschappelijke stages en vrijwilligerswerk op zich neemt.	€ 56.800
Preventielessen op scholen ----- Het onderwijs kan een centrale rol spelen in preventie. De structuur van het onderwijs bevordert het pedagogisch proces.	We vinden het wenselijk een bijdrage te leveren aan het gezond opgroeien van jeugd en jongeren, o.a. op het gebied van roken, drugs, alcohol, gezonde voeding, omgaan met financiën, schulden, pesten, discriminatie, (huiselijk) geweld en loverboys. Tevens is het van belang om de kwaliteit en het effect van het preventieaanbod te meten door goede monitoring. Nagaan of dit kan worden afgestemd met de Jeugdmonitor van Scoop.	Het preventieaanbod aan scholen is wordt opnieuw in kaart gebracht. Er wordt geïnventariseerd welke behoefte het onderwijs en voorschools heeft, waar overlap of witte vlekken zitten en hoe het aanbod gestructureerd kan worden. Hierbij wordt gekeken naar het preventieaanbod van professionele organisaties, waaronder Preventie 4U.	De gemeente subsidieert diverse organisaties om preventie op scholen te bieden. Preventie 4U kost € 0,60 per inwoner.
Afstemming tussen onderwijs, leerplicht, RMC, CJG en SOZA verder versterken	Sluitende aanpak in het bestrijden van voortijdig schoolverlaten. Doel is dat iedere jongere die de school zonder diploma verlaat of dreigt te verlaten alsnog terug wordt geleid naar het onderwijs en startkwalificatie behaalt. Indien dit niet haalbaar is, structureel werk of passende hulp.	Gemeente neemt regie om partijen met elkaar aan tafel te brengen om samenwerkingsafspraken te maken.	Afstemming is reguliere taak van genoemde organisaties.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Wet investeren in jongeren (WIJ)</p> <p>-----</p> <p>De WIJ verplicht gemeenten om jongeren van 18 tot 27 jaar die zich melden voor een uitkering een aanbod te doen. Dit kan een baan zijn, een vorm van scholing of een combinatie van beide.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het behalen van een startkwalificatie (een startkwalificatie is het minimale opleidingsniveau dat nodig is om kans te maken op geschoold werk, zoals een havo-, vwo- of mbo- diploma vanaf niveau 2; een vmbo-diploma is geen startkwalificatie); • als jongeren een startkwalificatie hebben: snel richting reguliere arbeid; • een leerwerkeraanbod op maat; • alleen een inkomensvoorziening als het echt niet anders kan. 	<p>RMC, UWV WERKbedrijf en gemeente werken samen aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - leerwerktraject - startkwalificatie - actieplan jeugdwerkloosheid - jongerenloket <p>Voor de WIJ moet er ook een adviesraad worden opgericht. Daarom is er een combinatie met de al bestaande WWB adviesraad gemaakt. Belangrijk punt is samenwerking met het CJG voor jongeren die zorgvragen hebben.</p>	<p>Er is geen apart bedrag voor opgenomen in de begroting maar onderdeel van het participatiebudget (voorheen WWB werkdeel) Iedere jongere krijgt een leerwerkeraanbod.</p>
<p>Leerlingenvervoer</p> <p>-----</p> <p>Leerlingenvervoer heeft betrekking op leerlingen van basisscholen, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs De Wingerd en VSO.</p>	<p>Het leerlingenvervoer is bedoeld om zo veel als mogelijk drempels weg te nemen voor het bezoeken van passend onderwijs.</p>	<p>Ouders kunnen bij de gemeente een vergoeding van kosten aanvragen die verband houden met het vervoer van hun kind(eren) van en naar school. Het vervoer van de leerlingen is uitbesteed aan het Samenwerkingsverband Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen.</p>	<p>€ 834.079</p>
<p>Combinatiefuncties</p> <p>-----</p> <p>Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar te werk gesteld wordt in of ten behoeve van twee werkvelden.</p>	<p>De gemeente vervult een coördinerende en ondersteunende rol bij de uitvoering van de <i>'Impulsregeling brede scholen, sport en cultuur.'</i> De gemeente kan samenwerking stimuleren tussen (brede) scholen, culturele instellingen, sportverenigingen en bijv. naschoolse opvang en welzijnsinstellingen. Over een periode van 4 jaar wordt 7 fte structurele formatie gerealiseerd t.b.v. een samenhangend aanbod van onderwijs, sport en cultuur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het PO als het VO. - Het versterken van ca. 10% van de sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang in de wijk. - Het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor leerlingen. - Het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening. 	<p>Voor de combinatiefuncties is geen bedrag opgenomen in de begroting. Deze taak dient budgettair neutraal uitgevoerd te worden.</p>

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
De Lokaal Educatieve Agenda (LEA) -----	Het Educatief Beraad (het formele overlegplatform voor de LEA) heeft voor de periode 2008-2011 negen speerpunten inclusief doelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen komen hieronder aan bod.	In 2011 volgt een uitgebreide evaluatie en een advies richting de toekomst van de Lokale Educatieve Agenda. Per speerpunt en doelstelling zullen afspraken gemaakt worden over uitvoering, verantwoordelijkheden en monitoring.	€ 3,1 miljoen Beschikbaar voor lokaal onderwijs: lokaal onderwijsbeleid, participatiebudget en uitvoeren onderwijsachterstanden.
1. Het bestrijden van onderwijs-achterstanden	<ul style="list-style-type: none"> In 2011 moet er een dekkend aanbod zijn van voor- en vroegschoolse educatie en moet de taalachterstand van achterstandsleerlingen in het PO met 40% zijn gereduceerd t.o.v. 2002. In 2011 zijn de gemiddelde leerprestaties voor alle groepen leerlingen in het PO op taal en rekenen aantoonbaar gestegen t.o.v. 2005. Een aantoonbare verbetering van de taal- en rekenprestaties in het VO. Aanpak laaggeletterdheid met inachtneming van het Zeeuws aanvalsplan laaggeletterdheid. 	<ul style="list-style-type: none"> Zie nieuwe nota PSZ/VVE PO en VO taken: worden door onderwijs zelf uitgevoerd. Gemeente kan faciliteren op projectbasis.' Doorgaande leer/ontwikkelingslijnen versterken tussen JGZ – PSZ/KO – PO – VO – MBO. Gemeente heeft wettelijke taak als het om aansluiting JGZ- PSZ/KO – PO gaat. Organiseren themabijeenkomsten met onderwijs en voorschoolse voorzieningen, gesprekken met GGD. De aanpak laaggeletterdheid richt zich o.a. op leesbevordering en het vergroten van de toegankelijkheid van informatie. 	Zie Financiële Bijsluiter LEA; € 110.000 voor alle taken uit de LEA.
2. Harmonisatie van voorschoolse voorzieningen	We streven naar een harmonisatie van voorschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzalen) in het voorjaar van 2010 teneinde te komen tot een 100 procent doelgroepbereik voor voorschoolse educatie.	Richtinggevend: <ul style="list-style-type: none"> Benutten Wet Kinderopvang, integratie peuterspeelzalen/kinderopvang. Eenvoudig subsidiesysteem voor peuters die niet vallen onder de Wet Kinderopvang. Herbeoordeling van beleid rondom huisvesting peuterspeelzalen. Goede verankering peuterspeelzaalbeleid met het onderwijsachterstandenbeleid (VVE). 	€ 1,2 miljoen Dit budget is bestemd voor het subsidiëren van het peuterspeelzaalwerk en het bewaken van kwaliteit van de kinderopvang.
3. Integratie / segregatie	Aan het onderwijs is gevraagd in kaart te brengen hoe segregatie voorkomen en integratie bevorderd kan worden.	Dit speerpunt dient nog nader te worden ingevuld.	Zie Financiële Bijsluiter LEA

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
4. Veiligheid in en om de school	<ul style="list-style-type: none"> In 2011 heeft iedere school / kinderopvangorganisatie een plan veiligheid in de school. In 2011 heeft iedere school / kinderopvangorganisatie een plan veiligheid om de school. In 2011 heeft iedere school / kinderopvangorganisatie een protocol stevig ingrijpen bij ernstige en/of stelselmatige vergrijpen. 	<p>Verkeersveiligheid: vooral bij de herinrichting van schoolomgevingen of bij nieuwbouw wordt getracht vanuit verkeersveiligheidsoogpunt verbeterpunten mee te nemen.</p> <p>Er wordt door het onderwijs een risico-inventarisatie gemaakt (checklist veiligheid in en om de school), per locatie. Op basis van de opbrengsten wordt bepaald welke zaken moeten worden opgepakt.</p> <p>De ondertekening en uitvoering van het convenant 'politie en schoolveiligheid'.</p>	Zie Financiële Bijsluiter LEA
5. Bestrijden voortijdig schoolverlaten	<ul style="list-style-type: none"> Een zo hoog mogelijke reductie in 2010-2011 van het aantal voortijdig schoolverlaters t.o.v. 2005-2006 in het VO en MBO. Hierbij wordt gestreefd naar een reductie van 40%. 	<ul style="list-style-type: none"> In 2009 is het verzuimloket operationeel. In 2009 zijn de Zorg Advies Teams operationeel. Uitvoering geven aan de VSV-convenanten door onderwijs, rijk en gemeenten. De maatregelen zijn: beroeporiëntatie in het VMBO, Preventieproject +, Zorgstructuur, Verzuimbeleid, Opvang voortijdig schoolverlaters in het VO en Opvangklassen voor voortijdig schoolverlaters in MBO en realiseren meerdere instroommomenten MBO. Er bestaat geen regionale Time-Out / Rebound voorziening. Scholen geven zelf intern invulling aan integratieklassen. 	Zie Financiële Bijsluiter LEA
6. Zorg in en om de school / voorschoolse voorziening (i.s.m. CJG)	Rond scholen en voorschoolse voorzieningen een dekkend zorgnetwerk realiseren dat voldoet aan bepaalde samenhangende kwaliteitseisen waarbij de aansluiting tussen externe zorg en de schoolinterne leerlingenzorg / interne kindzorg wordt versterkt. Zodanig dat vroegtijdige signalering en effectieve interventie voor kinderen met gedrag- en leerproblemen gewaarborgd is en elk kind de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft.	Alle schooltypen hebben schoolmaatschappelijk werk en er is een Zorg Advies Team.	Zie Financiële Bijsluiter LEA

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
7. Brede School	<ul style="list-style-type: none"> In 2011 telt de gemeente Terneuzen negen Brede Scholen. In 2010 is er een uniform besturingsmodel voor alle Brede Scholen. In 2009 is er voor de Brede Scholen Lievenspolder, Oudelandse Hoeve, Serlippenspolder, Koewacht en Philippine een beheer- en exploitatiestructuur beschikbaar. In 2011 biedt iedere Brede School één of meerdere dagarrangementen aan, waarbij sprake is van een doorgaande lijn. 	<p>In gesprek gaan met (mogelijke) partners om te komen tot ontwerpen voor zowel samenwerking als bouwprojecten.</p> <p>Het onderbrengen van facilitaire beheerstaken bij de gemeentelijke organisatie.</p> <p>Komen tot huur-en dienstverleningsovereenkomsten met Brede School partners.</p> <p>Het ondersteunen en doorontwikkelen van het programma-aanbod binnen Brede Scholen door het inzetten van een programmacoördinator.</p>	Zie Financiële Bijsluiter LEA
8. Passend Onderwijs en passende kinderopvang	<ul style="list-style-type: none"> Passend Onderwijs voor iedere leerling, zoveel mogelijk in de eigen regio, zodat alle kinderen met begeleiding een plaatsje in het regulier onderwijs kunnen krijgen. In 2011 is er één Zorgloket. In 2009 zijn de ZAT's operationeel. 	Op dit moment wordt de definitieve koers van het rijk afgewacht, voordat hierop kan worden geanticipeerd. Aanpak passend onderwijs is dus nog niet duidelijk.	Zie Financiële Bijsluiter LEA
9. Huisvesting	Het in stand houden en verder optimaliseren van een adequaat voorzieningenniveau van onderwijshuisvesting, daarbij rekening houdend met actuele en toekomstige ontwikkelingen.	De hoofdtaken zijn het verzorgen van het (buiten)onderhoud van scholen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs en het verzorgen van (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en aanpassing van schoolgebouwen. Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het binnenonderhoud.	<p>€ 3,7 miljoen</p> <p>Dit budget is bestemd voor het uitvoeren van het onderwijshuisvesting-programma en het realiseren van brede scholen.</p>

6. Kinderen en jongeren

Er zijn ruim 16.000 kinderen en jongeren in de gemeente Terneuzen. Tijdens de gehele jeugdperiode zijn spelen en het hebben van vriendschappen belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren. In elke ontwikkelingsfase leren ze nieuw sociaal gedrag, leren ze nieuwe sociale situaties inschatten en verfijnen ze hun sociale vaardigheden. De gemeente Terneuzen zet zich in om jeugdigen te ondersteunen bij een gezonde ontwikkeling en om de schadelijke invloed van risicofactoren zo veel mogelijk te beperken.

6.1 Vrienden

Vrienden hebben is voor kinderen en jongeren erg belangrijk. Vrienden zijn er voor het maken van plezier, je geaccepteerd voelen, het oefenen in sociaal gedrag en als iemand die je je geheimen toevertrouwd. Bij tieners spelen leeftijdgenoten een steeds belangrijkere rol in het vormen van opvattingen, normen en gedrag. Jongeren besteden veel tijd aan praten en dingen doen met vrienden. Op jonge leeftijd wordt samen gespeeld, als pubers hangen ze rond, gaan ze uit of bellen ze elkaar of chatten ze.

Naast ouders zijn het ook voornamelijk vrienden die kritiek mogen leveren op slechte gewoontes zoals ongezond gedrag. Vrienden staan dichtbij en zijn belangrijk en hebben daardoor invloed op het gedrag van hun leeftijdgenoten. Veel jongeren geven aan dat ze alles voor vrienden zouden doen. Dat is goed, maar kan ook verkeerd uitpakken. Vooral jonge jongens (<15 jaar) hebben de neiging elkaar nogal eens op te juttten tot risicogedrag. Soms mondt dat uit in agressie, vernielingen, bedreigingen en uitschelden op straat. Dergelijk externaliserend gedrag komt bij 12% van de jongens onder de vijftien jaar voor (Jeugd en Gezin, 2009). Meisjes zullen eerder internaliserend gedrag vertonen. Internaliserend gedrag is naar binnen gericht, de problemen worden vooral innerlijk verwerkt. Deze problemen worden ook wel 'emotionele problemen' genoemd. Hieronder vallen depressie en neerslachtigheid, paniek en angstgevoelens, onzekerheid en teruggetrokken gedrag, zelfbeschadiging en eetproblemen. Internaliserende problematiek is vaak 'onzichtbaar'. Veel meisjes hebben een laag zelfbeeld. Ze zijn onzeker en vinden zichzelf weinig waard. Deze meisjes laten snel en/of regelmatig over hun grenzen gaan door anderen. Omdat ze aardig gevonden willen worden of omdat ze geen nee durven zeggen.

6.2 Vrijtijdsbesteding

Ook vrije tijd vormt een onderdeel van het preventieve jeugdbeleid waar de ontwikkeling en ontplooiing van de doelgroep tot uiting komt. In hun vrije tijd kunnen kinderen en jongeren participeren in de samenleving en hun talenten ontplooiën. Kinderen en jongeren ontplooiën talenten in hun vrije tijd. Investeren in vrije tijd is een belangrijke kans om vooraf beleid te voeren dat ten goede komt aan alle jongeren. Vele organisaties en verenigingen zorgen hiervoor. Ook onze gemeente investeert hierin. Stichting Jeugd en Jongerenwerk speelt hierin een rol. Zij voeren het gemeentelijke jeugdbeleid grotendeels uit. Niet alleen organiseren zij allerlei activiteiten voor jeugd- en jongeren, ook ondersteunen en begeleiden zij organisaties en verenigingen binnen het vrijwillige jeugdwerk.

De huidige jeugd is de eerste generatie die massaal door middel van internet en mobieltjes met de wereld kennis maakt, contacten legt en zich vermaakt. Jongeren gebruiken internet en mobieltjes vooral om informatie op te zoeken en met elkaar te communiceren. Leren omgaan met de computer is noodzakelijk om mee te kunnen komen op school en later op de arbeidsmarkt. Driekwart van de jongeren besteden bovendien een belangrijk deel van hun vrije tijd aan het spelen van games. Verder is televisie kijken nog steeds een populaire vrijetijdsbesteding, hoewel de gemiddelde 'kijktijd' tussen 2000 en 2005 wel is gedaald (Jeugd en Gezin, 2009). De belangrijkste reden hiervoor is dat de internettijd van jongeren flink is opgeschroefd.

Bovendien gaan jongeren in hun vrije tijd graag uit, winkelen of rondhangen. Vrienden ontmoeten en samen iets doen, staat hierbij centraal. Welke activiteit de voorkeur heeft, verschilt per leeftijd, sekse, etniciteit en woonomgeving. Opvallend is dat jongeren op steeds jongere leeftijd uitgaan. In de gemeente Terneuzen zijn er diverse uitgaansgelegenheden voor jongeren, zoals De PIT, diverse evenementen, horeca, etc.

Toonbeeld is het instituut voor culturele en muzikale vorming in de gemeente Terneuzen. Twintig procent van de Terneuzense kinderen zit op muziekles of is lid van een muziekvereniging (Scoop, 2006). Om ook mensen met een beperking de kans te bieden zich muzikaal of beeldend te ontwikkelen, bestaat het project Panta Rhei. Het is een omvangrijk programma, met speciale 'vorming op maat', gericht op verschillende niveaus. Panta Rhei is een samenwerkingsverband met Stichting De Okkernoot, Stichting Tragel, ROC-Westerschelde en MEE Zeeland.

Tenslotte is ook sport een belangrijke vrijetijdsbesteding. Sport levert niet alleen een bijdrage aan het voorkomen van overgewicht, maar leert jongeren ook sociale vaardigheden aan, die ze nodig hebben om later te kunnen meedoen. En sporten is ook leuk! Sport wordt in verenigingsverband of individueel beoefend. Ongeveer 76% van de basisschoolleerlingen is lid van een sportvereniging (Scoop, 2006). Naarmate de leeftijd stijgt, neemt het lidmaatschap af: van de middelbare scholieren is nog maar 64% lid van een sportvereniging (Scoop, 2007). Op die leeftijd gaan jongeren vaker ongeorganiseerd en individueel sport beoefenen, zoals fitness.

6.3 Probleemgedrag

Scoop (2009) heeft, in het kader van het scholierenonderzoek CtC, onderzoek gedaan naar het probleemgedrag onder jongeren. Er is gekeken naar zeven probleemgedragingen, namelijk: geweld, jeugddelinquentie, middelengebruik, veelvuldig middelengebruik, schoolverzuim, aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag en depressie. Opvallend is dat jongens vaker externaliserend probleemgedrag vertonen (o.a. geweld, jeugddelinquentie en middelengebruik) en meisjes meer internaliserend probleemgedrag, zoals depressie. Schooluitval en aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag komt zowel bij jongens als bij meisje evenveel voor. Jongeren tussen de zestien en achttien jaar vertonen vaker probleemgedrag dan jongeren tussen de twaalf en vijftien jaar.

Op het gebied van geweld en jeugd delinquentie, scoort de gemeente Terneuzen gemiddeld 1% lager dan het landelijk gemiddelde. Vechtpartijen, vernielingen en stelen komen in de gemeente regelmatig voor. Wanneer gekeken wordt naar (veelvuldig) middelengebruik, dan valt op dat Terneuzense jongeren vaker (veel) alcohol drinken. Minder jongeren uit de gemeente Terneuzen geven aan minstens één keer gespijeld te hebben, maar meer jongeren zijn de klas uitgestuurd. Meer jongeren uit de gemeente Terneuzen hebben, in vergelijking met landelijke cijfers, wel eens onveilig gevreeën of overwogen dit te doen. Terneuzen scoort iets slechter dan landelijk op het gebied van depressie.

6.4 Risico- en beschermende factoren

Door deelname aan activiteiten van buurthuis, sportverenigingen, hobbyclubs en muziekschool ontwikkelen kinderen en jongeren hun creatieve, sportieve en culturele interesses. Ze ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. Sluimerende talenten komen tot leven en bieden soms zelfs een beroepsperspectief. Bovendien wordt het kind opgenomen in meerdere sociale verbanden. Soms bieden vrijetijdsvoorzieningen kinderen ook een thuis. Een voorbeeld daarvan vormt de ‘verlengde schooldag’, waarbij vrijetijdsactiviteiten op school, na schooltijd, georganiseerd worden.

De gemeente Terneuzen heeft op alle risicofactoren van het domein jeugd een lagere score behaald dan het landelijk gemiddelde (Scoop, 2009). Een lagere score op risicofactoren is positief. Het gaat bijvoorbeeld om vervreemding en opstandigheid (kinderen die het gevoel hebben dat zij buiten de maatschappij vallen, kunnen recalcitrant gedrag gaan vertonen, o.a. door zich niet aan regels te houden, een rebellerende houding en middelengebruik) en betrokkenheid bij een jeugdbende.

Een vroeg begin van antisociaal gedrag en alcohol- en drugsgebruik is riskant, want hoe eerder kinderen dit gedrag vertonen, hoe groter de kans is dat hun gedrag later chronische vormen zal aannemen. Hetzelfde geldt voor een positieve houding ten aanzien van antisociaal gedrag en alcohol- en drugsgebruik en omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen of alcohol en drugs gebruiken. Als jongeren leeftijdgenoten hebben die dit gedrag vertonen of genotmiddelen gebruiken, ontstaat er een grotere tolerantie en dus meer kans dat zij zelf ook ongewenst gedrag gaan vertonen.

Vriendschappen en vrijetijdsactiviteiten werken beschermend: goede sociale vaardigheden, erkenning en waardering, betrokkenheid en sociale bindingen behouden kinderen voor het ontwikkelen van probleemgedrag. Het hebben van gezonde opvattingen en duidelijke normen werkt beschermend. Op dit laatste punt scoort Terneuzen goed. Er wordt wel iets slechter gescoord op ‘sociale vaardigheden’. Dit is een aandachtspunt voor de toekomst. Alle beleidsuitgangspunten voor het domein jeugd zijn te vinden op de volgende bladzijden.

De gemeente Terneuzen zal zich de komende jaren voornamelijk richten op de risicofactoren ‘vroeg begin van alcohol- en drugsgebruik’, ‘positieve houding t.a.v. alcohol- en drugsgebruik’, ‘omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken’ en ‘omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen / vroeg begin van antisociaal gedrag’. Het alcohol- en drugsgebruik terugdringen is een belangrijk speerpunt in het gezondheidsbeleid en geldt ook voor het jeugdbeleid. Antisociaal gedrag en probleemgedrag van jongeren is tevens een aandachtspunt en wordt aangepakt door o.a. jongerenparticipatie, sport- en culturele activiteiten aan te bieden en de inzet van jongerenwerkers.

De beleidsuitgangspunten voor het domein kinderen en jongeren:

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Jongerenparticipatie ----- Jongerenparticipatie betekent voor jongeren inspraak hebben, invloed hebben, meepraten, meedenken, ruimte krijgen, initiatief nemen en meedoen.</p>	<p>Het doel van jongerenparticipatie (Notitie Jeugd- en Jongerenparticipatiebeleid, 2007) is het leren van praktische en sociale vaardigheden en het oplossen van conflicten. Jongeren leren door participatie samenwerken en organiseren; ze leren anderen te vertrouwen en krijgen daardoor meer zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel. Participatie betekent ook dat jongeren het nut gaan inzien van 'iets voor niets' doen, met andere woorden het nut van vrijwilligerswerk.</p>	<p>In de notitie Jeugd- en Jongerenparticipatiebeleid (2007) is beschreven dat de SJ²W gaat zich inzetten om jongerenateliers en jongerenpanels te organiseren. SJ²W en de gemeente zijn voornemens samen een vierjarig traject opzetten om jongeren te betrekken bij het jeugd beleid, door o.a. het houden van internetenquêtes, polls en bijeenkomsten. Najaar 2010 worden jongeren geraadpleegd over de uitvoering van het jeugd beleid. Halverwege de looptijd van de beleidsnota komt een tussenevaluatie moment en eind 2013 mogen jongeren aangeven wat zij belangrijk vinden voor de volgende nota jeugd beleid.</p>	<p>€ 14.000, -</p>
<p>Jeugd en jongerenwerk ----- De Stichting Jeugd- Jongerenwerk richt zich op kinderen (4 tot 12 jaar), tieners (12 tot 16 jaar), jongeren (16 tot 25 jaar) en vrijwillig(st)ers.</p>	<p>De Stichting Jeugd- Jongerenwerk (SJ²W) is de instelling voor Jeugd- en Jongerenwerk in de gemeente Terneuzen. Het jeugd welzijns werk richt zich primair op het kader dat jeugd en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen (preventie) en secundair op het bestrijden van overlast. De stichting ontwikkelt, begeleidt en ondersteunt projecten en activiteiten op het gebied van Jeugd- en Jongerenwerk. SJ²W is gericht op het creëren en bevorderen van voorwaarden voor jeugd en jongeren om zich op een breed terrein - sociaal, creatief, recreatief, fysiek, geestelijk enz. te kunnen ontplooiën. Jongerenparticipatie loopt als een rode draad door het jeugd- en jongerenwerk. Bovendien voeren de straathoekwerkers van Indigo ook jeugd welzijns werk uit.</p>	<p>SJ²W heeft diverse activiteiten, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sportbuurtwerk - speelneus - verlengde schooldag - jeugdcentra - jeugd- en jongerenparticipatie - maatschappelijke stages en vrijwilligerswerk <p>De gemeente maakt structurele afspraken met de SJ²W om de speerpunten van het jeugd beleid optimaal uit te kunnen voeren. Werken aan sociale vaardigheden heeft prioriteit.</p> <p>De straathoekwerkers van Indigo richten zich op alcohol en drugsproblematiek.</p>	<p>€ 1,9 miljoen</p> <p>Dit budget is bestemd voor o.a. preventief jeugd beleid, subsidiëring van het jeugd- en jongerenwerk en speelvoorzieningen.</p>

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Sport en verenigingsleven</p> <p>-----</p> <p>Sport draagt bij aan een goede gezondheid. Sport wordt steeds meer ingezet als een middel ter bevordering van o.a. integratie, sociale cohesie, waarden en normen. De speerpunten zijn benoemd in de notitie Sportstimulering (2008)</p>	<p>In de notitie Sportstimulering is beleid vastgelegd voor het stimuleren van sport en bewegen in de gemeente Terneuzen met als doel dat voor elke inwoner van onze gemeente, ongeacht leeftijd, de mogelijkheid gecreëerd wordt deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten. Anderzijds met als doel dat de sportverenigingen meer ondersteuning gegeven wordt in de uitvoering ervan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdsportstimulering d.m.v. subsidiebeleid jeugdleden sportverenigingen; - Vrijwilligerswerkbeleid o.a. gericht op waardering van vrijwilligers en uniforme subsidieregeling voor deskundigheidsbevordering; - Sportevenementen ondersteunen, zowel financieel als facilitair; - Openbare ruimten worden zodanig ingericht dat mensen meer bewegen; - Jaarlijkse activiteiten opnemen in sportkalender; - Bewegingsonderwijs waarborgen door het aanbieden van project sCOOLsport; - Minder draagkrachtigen laten sporten. - St. de Korre gaat deelnemen aan het project Special Hero's, zodat kinderen met een beperking deel kunnen nemen aan activiteiten van reguliere sportclubs. 	<p>€ 459.000</p>
<p>Alcohol, roken en middelengebruik</p> <p>-----</p> <p>Speerpunt in de Nota Regionaal Gezondheidsbeleid Zeeuws-Vlaanderen 2009-2012</p>	<p>Door het volgen van landelijk beleid en continuering van het project Gezonde School en genotmiddelen zal in 2012 het aantal rokende jongeren in Zeeuws-Vlaanderen gedaald zijn naar 10% en het aantal jongeren (14-15 jarigen) dat drinkt in 2012 teruggebracht hebben tot 60%, te meten aan de hand van de Jeugdmonitor en evaluaties van het Project Gezonde School en genotmiddelen.</p>	<p>E.e.a. wordt nader uitgewerkt in het actieplan 'Jeugd en Alcohol'. Aandacht voor publiek draagvlak, regelgeving en vergunningenbeleid, handhaving en vroegsignalering.</p>	<p>p.m.</p>
<p>Overgewicht</p> <p>-----</p> <p>Speerpunt in de Nota Regionaal Gezondheidsbeleid Zeeuws-Vlaanderen</p>	<p>Ongeveer 1 op de 10 kinderen en jongeren heeft overgewicht (rVTV, 2008). We streven ernaar dat het aantal kinderen met overgewicht stabiliseert. Ouders en kinderen zijn zich meer bewust van een gezonde leefstijl: gezonde voeding en voldoende bewegen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek doen naar de mogelijkheid van een gezonde kantine op het VO; - Het aantal sportende kinderen en jongeren neemt toe door programma's als Breedtesport, sCOOLsport, combinatiefuncties, etc. - 2 x 30 minuten bewegen. 	<p>p.m.</p>

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Psychosociale problematiek</p> <p>-----</p> <p>Speerpunt in de Nota Regionaal Gezondheidsbeleid Zeeuws-Vlaanderen 2009-2012</p>	<p>Het voorkomen van depressie bij jeugd en jongeren verder onderzoeken om een concreet plan van aanpak te ontwikkelen. Verder willen we jongeren weerbaarder maken. In 2009 heeft Scoop de het volgende onderzocht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 19% v/d jongeren denkt soms dat hun leven niets waard is; - 39% v/d jongeren hebben momenten dat ze denken nergens goed voor te zijn; - 12% van de jongeren is in het algemeen geneigd te denken dat hij/zij een mislukking is. - 18% van de jongeren heeft zich het afgelopen jaar meestal depressief of verdrietig gevoeld. <p>Het streven is om deze percentages in 2012 met 15% te laten dalen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek doen naar de weerbaarheid van kinderen en uitvoering geven aan het nog op te stellen plan van aanpak; - Monitoring psychosociale problematiek d.m.v. afname SDQ. - Inkoop van producten Collectieve Preventie Geestelijke Gezondheidszorg gericht op weerbaarheid en preventie psychosociale problematiek. - Indigo heeft tevens een individueel kortdurend zorgaanbod waardoor kinderen met psychosociale problematiek snel geholpen kunnen worden. 	€ 32.000, -
<p>Virtueel domein, de ontwikkeling van de digitale wereld</p> <p>-----</p> <p>De impact van de digitale wereld is in korte tijd groot geworden en heeft veiligheidsrisico's met zich meegebracht (o.a. pesten, seksualiteit en criminaliteit).</p>	<p>Een nieuw maatschappelijk probleem is dat jongeren in toenemende mate veel tijd besteden aan het bezoeken van websites op internet en het spelen van games. Daardoor vervaagt het besef tussen realiteit en virtualiteit. Daardoor gaan jongeren bijvoorbeeld het filmen van geweld 'normaal' vinden. Jongeren zijn extra kwetsbaar, brengen veel tijd door achter de pc en toezicht (van ouders) is lastig. Het is belangrijk om ouders zich hiervan bewust te maken.</p>	<p>De ontwikkeling van de digitale wereld, de invloed van internet en games op de ontwikkeling van de jeugd is betrekkelijk nieuw. Het is belangrijk dit onderwerp als aandachtspunt te benoemen, waarbij vooral goede voorlichting en communicatie over de gevolgen centraal zal staan. Bij Indigo is "virtuele opvoeding" meegenomen in het preventieaanbod, ook andere partijen zoals SJ²W zal aandacht aan deze beleidsmaatregel besteden.</p>	p.m.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Cultuur, evenementen en (pop)muziek ----- In het kunst en cultuurbeleid is jeugd één van de doelgroepen. Er zijn geen specifieke beleidsmaatregelen voor de jeugd geformuleerd, maar in de uitvoering is er wel veel aandacht voor de jeugd.</p>	<p>1. Kinderen kennis laten maken met kunst en cultuur. 2. Toenemend bezoek aan musea door jeugd en jongeren. 3. Stimuleren van activiteiten en evenementen voor de jeugd.</p>	<p>1. Toonbeeld biedt cultuurmenu's aan op basisscholen. Op het voorgezet onderwijs krijgen jongeren het vak Culturele en Kunstzinnige vorming. En alle VO scholen hebben een cultuurcoördinator. 2. in afstemming met Toonbeeld, Scoop en andere aanbieders stimuleren van jeugd en jongeren aanbod bij musea op basis van nadere verkenningen vanuit het gemeentelijke museumbeleid. 3. Voorbeelden van succesvolle activiteiten en evenementen voor de jeugd: De Pit, Opblaaspop, Rock + Dance Around the Bridge, Kreekrock, etc.</p>	<p>€ 5 miljoen</p> <p>Dit budget is bestemd voor de bekostiging van Toonbeeld, het subsidiëren van musea, het bevorderen van kunst en cultuur activiteiten en het ontwikkelen en uitvoeren van kunst en cultuur projecten.</p>
<p>Beeldvorming ----- Jongerenoverlast is van alle tijden. Volwassenen vinden rondhangende jeugd al snel dreigend en zien het als overlast.</p>	<p>Stimuleren van een positieve beeldvorming tussen volwassenen en jongeren. Jongeren krijgen meer zelfvertrouwen over hun eigen kunnen, dat jongerenwerkers een goed instrument in handen hebben om te werken met jongeren op straat, dat overlast in buurten vermindert en de sfeer in buurten verbetert.</p>	<p>Onderzoeken of het project Jeugd Deugd de positieve beeldvorming kan bevorderen in samenhang met de aanpak Communities that Care.</p>	<p>p.m.</p>

7. Wijk

De wijk of de kern vormt de sociale en fysieke omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien en zich ontwikkelen. Het leven van opgroeiende kinderen speelt zich vaak af in één buurt: ze wonen daar, gaan er naar school en spelen er op straat met hun vrienden. Na hun twaalfde jaar, als jongeren naar het voortgezet onderwijs gaan, speelt hun leven zich ook steeds meer af buiten de eigen wijk of kern. De wijk als sociale eenheid bestaat uit diverse sociale groepen, netwerken en banden, die het gezicht van de wijk vormen. De wijk geeft kinderen het gevoel ergens bij te horen en thuis te zijn en draagt daardoor bij aan de aard en richting van hun ontwikkeling. We vinden het belangrijk dat alle kinderen en jongeren in een omgeving wonen waarin zij zich kunnen ontwikkelen. Kinderen en jongeren hebben een uitdagende, stimulerende omgeving nodig waarin zij kunnen spelen en ontdekken.

7.1 Leefbaarheid en veiligheid

Kinderen en jongeren laten opgroeien in een veilige en leefbare wijk of kern is de centrale gedachte van Communities that Care. Veiligheid is tweeledig. Enerzijds moeten kinderen en jongeren veilig kunnen spelen, naar school gaan en opgroeien in de gemeente Terneuzen zonder zich onveilig te voelen. Anderzijds moet er preventief en repressief gewerkt worden aan jongeren die problemen (onveiligheid) veroorzaken, bijvoorbeeld door de inzet van Vroeg Erbij Teams. De intentie is de sociale veiligheid duurzaam te vergroten en wijken plus kernen te creëren waarin kinderen en jongeren de mogelijkheid hebben om op te groeien tot volwassenen die een positieve en gewaardeerde rol kunnen spelen in onze maatschappij. Veiligheid en je veilig voelen is een belangrijke voorwaarde om je te kunnen ontwikkelen. Kinderen dienen beschermd te worden tegen situaties die schadelijk zijn voor de ontwikkeling.

Het Verwey-Jonker Instituut (2008) heeft recent geconcludeerd dat de buurt waarin jongeren opgroeien een belangrijke achtergrond vormt voor het gedrag dat jongeren vertonen. Jongeren uit probleemwijken blijken veel vaker deel te nemen aan jeugdbendes dan jongeren die in betere buurten wonen. Een buurt waarin veel criminaliteit en drugsgebruik voorkomt, is immers een omgeving die opgroeiende jongeren lijkt voor te houden dat dit normale verschijnselen zijn en die de inwijding in een criminele levensstijl vergemakkelijkt. De aanwezigheid en beschikbaarheid van riskante middelen en ongezonde voeding en de mogelijkheden om zich bezig te houden met risicovol gedrag maakt het voor jongeren moeilijk een gezonde keuze te maken (Jeugd en Gezin, 2009).

In de WMO worden leefbaarheid en sociale samenhang ook wel getypeerd als Civil Society. Dit is de inzet van de naaste omgeving. Burgers meer betrekken bij de wijk of kern, zodat sociale cohesie, solidariteit, gemeenschapszin, vertrouwen, sociale samenhang en waarden die burgers belangrijk vinden een plaats krijgen. Een woonomgeving, waarin de burger zich kan en durft te ontplooiën en waarvoor hij verantwoordelijkheid wil nemen, is niet op stel en sprong verwezenlijkt. Daartoe moeten verschillende stappen worden gezet. Allereerst moet de gemeente er rekening mee houden, dat mensen zich pas thuis voelen in hun kern of wijk als:

- de publieke ruimte voldoende overzichtelijk is;
- hinderlijk gedrag, vervuiling en verloedering, geluids- en andere vormen van overlast;
- niet of slechts in tolereerbare mate aanwezig zijn;
- er in de wijk aanspreekpersonen of aanspreekadressen zijn;
- publieke organisaties, zoals banken en postkantoren, werken vanuit een kleinschalige opzet, die zorgt voor een meer persoonlijke relatie met de cliënten.

7.2 Accommodaties, speelruimte en mobiliteit

Daarnaast beïnvloedt de sociale infrastructuur van de wijk de ontwikkeling van kinderen. Welke voorzieningen zijn er voor jongeren en kinderen, zijn er goede scholen en weten ouders zich ondersteund in de opvoeding? De manier waarop ouders met hun kinderen omgaan, wordt voor een deel door de wijk beïnvloedt. In wijken met betere omstandigheden en meer mogelijkheden worden ouders meer uitgedaagd gebruik te maken van de faciliteiten en voorzieningen die er zijn. Waar niet of nauwelijks voorzieningen zijn en een gevoel van onveiligheid overheerst, kiezen ouders vaak voor een andere aanpak.

Kinderen en jongeren hebben een eigen plek nodig in de samenleving om te kunnen spelen en elkaar te ontmoeten. De gemeente Terneuzen vindt het belangrijk dat kinderen eigen ontmoetingsplekken hebben, o.a. een plaats voor jongeren in multifunctionele accommodaties en in elke wijk en kern een speelruimte.

Tenslotte speelt mobiliteit een grote rol in het leven van jongeren. De gemeente Terneuzen heeft een oppervlakte van ruim 250 km² waarop de stad Terneuzen met daaromheen verschillende kernen liggen. Kinderen en jongeren zijn binnen de gemeente aangewezen op vervoer per fiets, openbaar vervoer of ouders die hun kinderen met de auto wegbrengen. Aan mobiliteit kan de gemeente nog verder werken. Momenteel rijdt er een discobus naar de Noordzeekust. Er liggen nog kansen m.b.t. verbinding met België (uitgaansgelegenheden, scholen, evenementen in o.a. Antwerpen, Gent en Brugge), vervoer naar evenementen binnen de gemeente en provincie.

7.3 Risico- en beschermende factoren

Voor het domein wijk kent de methodiek CtC vijf risico- en twee beschermende factoren. De gemeente Terneuzen valt positief op bij het onderdeel ‘gebrek aan organisatie in de wijk’. Dat betekent dat er in de meeste buurten minder rommel op straat ligt, minder graffiti is en minder vaak wordt gevochten.

Er is ook gekeken naar de risicofactor ‘gebrek aan binding met de wijk’. In buurten waar mensen weinig aansluiting hebben met de buurt, zijn meer problemen met betrekking tot drugs, drugshandel, criminaliteit en geweld. Een andere risicofactor is ‘hoge mate van doorstroming in de wijk’, omdat wijken die zijn gekenmerkt door een hoge mate van mobiliteit een hoger risico op drugs- of misdaadproblemen blijken te lopen. De hogere verkrijgbaarheid van drugs en wapens, des te groter het risico dat drugsgebruik zich binnen de kern of wijk zal voordoen. Deze risicofactor komt in Terneuzen vaker voor dan het landelijke gemiddelde.

De laatste risicofactor is ‘maatschappelijke normen die antisociaal gedrag bevorderen’. Jongeren lopen een verhoogd risico op probleemgedragingen als de normen ten aanzien van drugsgebruik, geweld of criminaliteit ontbreken of als er onduidelijkheid over bestaat. Geen van de Terneuzense wijken of kernen valt hierbij op.

De gemeente Terneuzen valt positief op vergeleken met de landelijke en Zeeuwse cijfers als we kijken naar 'beloningen voor positieve betrokkenheid' (erkenning). Deze factor meet in hoeverre jongeren beloond worden voor positief gedrag door mensen in hun omgeving. De laatste beschermende factor is 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' (kansen). Deze beschermende factor meet in hoeverre jongeren de kans hebben om binnen hun buurt positief of sociaal wenselijk gedrag te vertonen, zoals meedoen aan activiteiten of clubs in het buurthuis.

Sociale aspecten in de wijk kunnen bescherming bieden Er is winst te behalen door de omgang tussen mensen van alle leeftijden te verbeteren: meer informele sociale contacten en meer sociale controle, vertrouwen en betrokkenheid tussen mensen. Maar ook door kinderen en jongeren kansen te bieden, vaardigheden te laten ontwikkelen en hen te erkennen. Op de volgende bladzijden zijn alle beleidsuitgangspunten voor het domein wijk beschreven.

De risicofactoren die extra aandacht krijgen gedurende de looptijd van deze nota jeugdbeleid zijn: 'gebrek aan binding met de wijk' en 'gebrek aan organisatie in de wijk'. De belangrijkste beschermende factor is het bieden van kansen (mogelijkheden voor positieve betrokkenheid).

De beleidsuitgangspunten voor het domein wijk:

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
Communities that Care (CtC) ----- Met CtC wordt gewerkt aan het voorkomen van hardnekkig en ernstig probleemgedrag bij jongeren in de wijken.	De gemeente wil haar sociale wijkaanpak vorm geven. Daartoe wordt de sturingsmethodiek Communities that Care (CtC) geïmplementeerd. Het doel van deze methodiek is de sociale veiligheid duurzaam te vergroten en wijken te creëren waarin kinderen en jongeren de mogelijkheid hebben om op te groeien tot volwassenen die een positieve en gewaardeerde rol kunnen spelen in onze maatschappij. De duurzaam sociaal veilige wijk is uiteraard niet alleen van belang voor jeugd maar vormt tevens een kwalitatieve leefomgeving voor alle bewoners.	Tot 1 maart 2011 zal de methodiek CtC als pilot uitgevoerd worden in Serlippens en Noordpolder plus Axel en Sas van Gent. Wanneer de methodiek als effectief geëvalueerd wordt, zal deze werkwijze verder uitgerold worden over alle wijken en kernen van de gemeente Terneuzen.	€ 75.000, -
Integrale en sociale veiligheid ----- De nieuwe nota Integraal Veiligheidsbeleid wordt in juni 2010 vastgesteld.	De gemeente Terneuzen handelt proactief en preventief bij veiligheidsproblemen in wijken en kernen. Sociale veiligheid staat hoog in het vaandel: inwoners voelen zich veilig in de gemeente en er zijn weinig incidenten. Rondhangende jeugd kan zorgen voor onveilige gevoelens. Het gezamenlijke doel is afglijdend gedrag van jeugd vroegtijdig te signaleren om jeugdcriminaliteit en problemen in ontwikkeling zoveel mogelijk terug te dringen en om overlastsituaties in wijken aan te pakken. Repressie voor kleine groepen probleemjongeren die amper te beïnvloeden lijken door het optimaliseren van de werkgroep 12+.	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet van Communities that Care. • Inzet van Vroeg Erbij Team, een samenwerkingsverband van de politie, BJZ en Maatschappelijk Werk Zeeuws-Vlaanderen. • Het integrale veiligheidsoverleg handhaven. • Werkgroep 12+: samenwerking tussen gemeente, politie en SJ²W. • Samenwerking met het Veiligheidshuis. • De inzet van Buurtbemiddeling: bemiddeling bij conflicten tussen burens of buurtbewoners. • Contacten tussen wijkcoördinatoren en de stads- dorps- en wijkraden. • De inzet van jongeren- en straathoekwerkers. • Inzet van STOP en HALT. 	€ 1,2 miljoen Voor lokale en integrale veiligheid en openbare orde.
Kernenbeleid en bevolkingsdaling	In kaart brengen welke gevolgen de bevolkingsdaling heeft voor voorzieningen en wonen in Zeeuws-Vlaanderen. De intentie is zoveel mogelijk voorzieningen in de kleine kernen in stand te houden.	Er wordt door de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen en de provincie Zeeland een pilot Bevolkingsdaling opgestart. Er wordt beleid ontwikkeld m.b.t. bevolkingsdaling en voorzieningen.	p.m.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
<p>Speelruimte ----- Speelruimten zijn belangrijk voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Speelruimte dient tevens als een belangrijke ontmoetingsplaats van buurtbewoners.</p>	<p>Het tegemoetkomen aan de speelbehoefte en bevorderen van het buitenspelen van kinderen en jongeren, door het integraal realiseren en in stand houden van voldoende, kwalitatief goede en uitdagende speelvoorzieningen, welke evenwichtig verspreid zijn over de gemeente Terneuzen, waarbij rekening wordt gehouden met te onderscheiden leeftijdsgroepen en waarbij bewonersparticipatie, en dus ook jongerenparticipatie, een belangrijke rol speelt (bron: Beleidsnota Speelruimte, vastgesteld door de gemeenteraad op 27 april 2006).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Notitie speelruimtebeleid: evaluatie Beleidsnota Speelruimte raadsperiode 2006-2009 en voorstel uitwerking raadsperiode 2010-2013; 2. Inrichten van een natuurspeeltuin; 3. Raadsvoorstel 'meiden' project; 4. Raadsvoorstel 'Jeugd deugd'. 	<p>Het budget voor speelruimte is verweven in het budget Jeugd- en jongerenwerk, zie blz. 30.</p>
<p>Opbouwwerk ----- Eén van de demonstratieprojecten van de provincie Zeeland i.s.m. de gemeenten Goes, Middelburg, Vlissingen en Terneuzen is het "Zeeuws model opbouwwerk".</p>	<p>In het kader van de WMO wordt aandacht besteed aan het 'nieuwe welzijn'. Dit betreft vraagstukken op het gebied van integratie, sociale veiligheid, kwaliteit van de directe woonomgeving, sociale en culturele dynamiek, etc. Het opnieuw inrichten van de functie opbouwwerk is mede van belang voor de uitvoering van Communities that Care.</p>	<p>In een tweejarige pilot uitvoering geven aan een opbouwwerkpool: het 4+2-model, d.w.z. elke gemeente heeft één vaste opbouwwerker en twee opbouwwerkers werken provinciaal. Deze werkwijze zal in 2012 geëvalueerd worden.</p>	<p>p.m.</p>
<p>Jeugdaccommodaties ----- De concept Nota Accommodatiebeleid is in februari 2010 vastgesteld.</p>	<p>De gemeente Terneuzen kiest er voor in elke kern minimaal één multifunctionele welzijnsaccommodatie of ontmoetingsruimte beschikbaar te hebben. Er zijn echter weinig opvangmogelijkheden en voorzieningen voor jongeren.</p>	<p>We willen bereiken dat in alle (nieuwe) algemene accommodaties een eigen ruimte voor jongeren beschikbaar is. Er wordt binnen bestaande accommodaties gezocht naar ruimte voor doelgroep 12+. Het is bovendien een taak van het jongerenwerk om in gesprek te gaan met de jongeren en begeleiden naar voorzieningen.</p>	<p>€ 1,9 miljoen</p> <p>Dit budget is bestemd voor het in stand houden van welzijnsaccommodaties en subsidiëren van vrijwilligersorganisaties.</p>

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat mag het kosten?
Verkeersveiligheid	De jeugd kan veilig deelnemen aan het verkeer in de gemeente Terneuzen. Pilotproject in 2010 fietshelm: hoofddoel een letsel minder. Een fietshelm is namelijk een middel om hoofdletsel te vermijden. Het project moet het taboe op het dragen van een fietshelm doorbreken en daarmee het straatbeeld veranderen.	Het ROVZ geeft voorlichting aan jeugd over verkeersveiligheid. In januari 2010 werd een fietshelm uitgereikt aan alle kinderen van groepen 1t/m 4 van de basisscholen. De nadruk van het project ligt op het creëren van draagvlak voor de fietshelm d.m.v. informatie en educatie, wat leidt tot een positieve houding t.o.v. de helm en uiteindelijk gedragsverandering.	Budgettair neutraal
Jongerenhuisvesting ----- In de woonschool (foyer de jeunesse) krijgen jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar een plek om onder deskundige begeleiding en toezicht te wonen	De woonschool (foyer de jeunesse) wordt het een woonvoorziening voor jongeren uit heel Zeeuws-Vlaanderen. Er kunnen jongeren met problemen terecht, maar ook jongeren die gewoon op kamers willen gaan wonen en dat net nog niet alleen kunnen. Voorwaarde is ook dat ze of op school zitten, of werken. Het doel is om de woonschool in 2011 gerealiseerd te hebben.	Het inrichten van een woonschool is gebaseerd op samenwerking tussen diverse organisaties. Stichting Agogische Zorgcentra Zeeland (AZZ) zorgt voor de dagelijkse begeleiding van de bewoners. Het ROC Westerschelde helpt hen bij het behalen van een diploma en bij het vinden van werk. Wooncorporaties Clavis en Woongoed Zeeuws-Vlaanderen zorgen voor de huisvesting van de jongeren. De gemeente ondersteunt dit.	p.m.
Mobiliteit	Mobiliteit is voor jongeren vaak een probleem. Het is in deze plattelandsregio vaak lastig om vervoer naar evenementen te vinden. Ook de verbinding met het Belgische achterland is niet optimaal. De gemeente Terneuzen wenst de mobiliteit van jongeren te verbeteren.	<ul style="list-style-type: none"> - Inzet van de discobus naar de Noordzeekust. - Onderzoek doen naar de mogelijkheden van vervoer naar evenementen. - Onderzoek doen naar de mogelijkheden om vervoer naar evenementen en uitgaansgelegenheden in België te organiseren. 	p.m.

8. Geraadpleegde literatuur

- Baecke, J., & Tol, van. L.M.A. (2008). *Ontwerp CJG Hulst en Terneuzen. Gemeenten Hulst en Terneuzen*. Amersfoort: BMC.
- Boone, M.C. (2008). *Het Zeeuws Kompas. Een visie en een plan van aanpak voor opvang en het voorkomen van opvang van sociaal kwetsbare personen in Zeeland 2008-2015*. RCVZ: Vlissingen.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2009). *Gemeente Op Maat. Terneuzen*. Den Haag/Heerlen: CBS.
- Gemeente Hulst, Gemeente Sluis & Gemeente Terneuzen. (2008). *Nota Regionaal Gezondheidsbeleid Zeeuws-Vlaanderen 2009-2012*.
- Gemeente Terneuzen. (2010). *Accommodatiebeleid*.
- Gemeente Terneuzen. (2009). *Actieplan kunst en cultuur 2010 t/m 2011*.
- Gemeente Terneuzen. (2009). *Lokaal Educatieve Agenda*.
- Gemeente Terneuzen. (2008). *Meedoen in de gemeente Terneuzen. Beleidsplan Wet maatschappelijke ontwikkeling 2008-2011*.
- Gemeente Terneuzen. (2007). *Notitie Vrijwilligerswerkbeleid*.
- Gemeente Terneuzen. (2007). *Notitie stand van zaken kadernota jeugdbeleid*.
- Gemeente Terneuzen. (2007). *Notitie jeugd- en jongerenparticipatiebeleid*.
- Gemeente Terneuzen. (2006). *Notitie Sportstimulering*.
- Gemeente Terneuzen. (2006). *Cultuurnota gemeente Terneuzen 2006 - 2009*.
- Gemeente Terneuzen. (2005). *Samen sterk in de gemeente Terneuzen. Kadernota Jeugdbeleid 2005-2008*.
- Gemeente Terneuzen. (2005). *Beleidsnota speelruimte. Naar een bespeelbare woonruimte*.
- Hoff, G.P. van 't (2008). *Mijn zorg, jouw zorg: onze zorg! Signaleren en samenwerken in het lokale jeugdbeleid*. Utrecht: Multisignaal.
- Jeugd en Gezin. (2009). *Onze jeugd van tegenwoordig. Over de leefwerelden en de leefstijl van jongeren*. Den Haag: Ministerie van Jeugd en Gezin.
- Ministerie van Jeugd en Gezin. (2007). *Alle kansen voor alle kinderen. Programma Jeugd en Gezin 2007-2011*. Den Haag: Ministerie van Jeugd en Gezin.
- Provincie Zeeland. (2009). *Beleidskader Jeugdzorg 2009-2012*. Middelburg.
- Provincie Zeeland. (2009). *Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg Zeeland 2009*. Middelburg.
- Provincie Zeeland. (2008). *Onverkende paden. Uitdagingen voor de provincie Zeeland door de veranderende bevolkingsopbouw*. Middelburg.
- Provincie Zeeland. (2007). *Zeeland, de beste provincie om groot te worden. Nota Integraal Jeugdbeleid 2007-2012*. Middelburg.
- Provincie Zeeland. (2007). *Jeugdbeleid 2007-2012. Thema's en actiepunten*. Middelburg.
- Provincie Zeeland. (2007). *De driehoek rond. Visie op de sociale pijler van de duurzame driehoek*. Middelburg.
- Scoop. (2009). *Zeeuws bronnenboek CtC. Rapport scholierenenquête CtC Terneuzen*. Middelburg.
- Scoop. (2010). *De sociale staat van Zeeland – Terneuzen*. Middelburg.
- Scoop. (2005). *Analyse vertrekredenen jongeren*. Middelburg.
- Scoop. (Jaarlijks v.a. 2001). *Jeugdmonitor*.
- Vriends, K.L.H.M., Bergstra, A.D., Bos, H.J., Kooten, P.J.C. van, Poos, M.J.J.C., Tak, I. van der, & Oers, J.A.M. van. (2008) *Gezondheid boven water in Zeeland. Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning*. Goes: GGD Zeeland.
- Willems, J.C.M. (1999). *Wie zal de opvoeders opvoeden? Kindermishandeling en het recht van het kind op persoonswording*. Den Haag: T.M.C. Asser Press.

9. Bijlagen

9.1 Lijst van afkortingen

AKA	Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
ASHGZ	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld Zeeland
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BTP	Basistakenpakket
CB	Consultatiebureau
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CKV	Culturele Kunstzinnige Vorming
CPGGZ	Collectieve Preventie Geestelijke Gezondheidszorg
CtC	Communities that Care
EKD	Elektronisch Kinddossier
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
HAVO	Hoger Algemeen Vormend Onderwijs
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
LEA	Lokaal Educatieve Agenda
LWOO	Leerwegondersteunend Onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OKZ	Ouder- en kindzorg
PO	Primair Onderwijs
RAAK	Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RPCZ	Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland
SDQ	Strength and Difficulties Questionnaire
SJ ² W	Stichting Jeugd en Jongerenwerk
SMW	Schoolmaatschappelijk Werk
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen, nu: UWV Werkbedrijf
VET	Vroeg Erbij Teams
VIRZ	Verwijsindex Risicjongeren Zeeland
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
VO	Voortgezet Onderwijs
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VVE	Voor en Vroegschoolse Educatie
VWO	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WCPV	Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WPG	Wet Publieke Gezondheid
ZAT	Zorg Advies Team

9.2 Demografische gegevens -> specificatie 0-27 jarigen in de gemeente Terneuzen
Per 01-01-2009

Tabel 1: specificatie 0-27 jarigen gemeente Terneuzen	0 t/m 4 jaar	5 t/m 11 jaar	12 t/m 18 jaar	19 t/m 27 jaar	Totaal
<i>Terneuzen, wijk</i>					
Binnenstad / Java	92	103	111	247	553
Noorderdokken	1	1	5	3	10
Haarmanweg	2	5	6	4	17
Handelspoort	1	3	4	5	13
Driewegen / Hugersluys	7	20	19	18	64
Oude Vaart	70	124	155	110	459
Triniteit	93	130	135	146	504
Lievenspolder	157	201	212	273	843
Noordpolder	87	126	143	155	511
Zuiderpark/Zuidpolder	115	151	177	223	666
Oudelandser Hoeve	85	150	140	147	522
Zeldenrust	161	333	418	226	1.138
Katspolder	60	112	137	130	439
Serlippenspolder	85	152	147	132	516
Othenepolder	83	199	212	108	602
Waterlanden	123	160	111	54	448
Terneuzen buitengebied	2	3	5	2	12
<i>Kernen</i>					
Biervliet	70	135	145	119	469
Spui	15	26	27	17	85
Hoek	168	296	273	281	1.018
Sluiskil	128	189	163	225	705
Zaamslag	140	258	265	263	926
Axel	383	602	570	730	2.285
Koewacht	105	209	206	168	688
Zuiddorpe	41	106	76	58	281
Overslag	16	18	16	24	74
Sas van Gent	203	259	242	300	1.004
Zandstraat	11	33	25	34	103
Westdorpe	88	142	153	139	522
Philippine	96	199	193	125	613
Totaal	2.688	4.445	4.491	4.466	16.090

9.3 Risicofactorenmatrix

Deze tabel laat de relatie zien tussen welke risicofactoren van invloed zijn op probleemgedrag. Dus als je in wilt grijpen bij bepaalde problemen, moet de desbetreffende risicofactor aangepakt worden.

PROBLEEMGEDRAG

RISICOFACTOREN	Geweld	Jeugd delinquentie	Problematisch alcohol- en drugsgebruik	Schoolluitval	Tiener-zwangerschap	Depressie en angst
GEZIN						
Geschiedenis van probleemgedrag in het gezin	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Problemen met gezinsmanagement	✓	✓	✓	✓	✓	
Conflicten in het gezin	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ouders die probleemgedrag bevorderen door hun houding	✓	✓	✓			
SCHOOL						
Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag	✓	✓	✓	✓	✓	
Leerachterstanden beginnend op de basisschool	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gebrek aan binding bij school	✓	✓	✓	✓	✓	
KINDEREN EN JONGEREN						
Vervreemding en opstandigheid		✓	✓	✓		
Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen	✓	✓	✓	✓	✓	
Houding die probleemgedrag bevordert		✓	✓	✓	✓	
Vroeg begin van het probleemgedrag	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Constitutionele factoren	✓	✓	✓			✓
WIJK						
Verkrijgbaarheid van drugs	✓		✓			
Verkrijgbaarheid van wapens	✓	✓				
Maatschappelijke normen die probleemgedrag bevorderen	✓	✓	✓			
Geweld in de media	✓					
Hoge mate van doorstroming in de wijk		✓	✓	✓		
Weinig binding met en gebrek aan organisatie in de wijk	✓	✓	✓			
Lage inkomens en slechte behuizing	✓	✓	✓	✓	✓	

Ieder vinkje (✓) geeft aan dat in minimaal twee longitudinale wetenschappelijke onderzoeken dit verband is aangetoond.
 CiC ©/NJI Het verband tussen risicofactoren en probleemgedrag bij jongeren, 2007

9.4 Sociale-ontwikkelingsstrategie

